

Nr 151.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående understödjande av skididrotten bland ungdomen; given Stockholms slott den 29 maj 1914.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen

att för understödjande av skididrotten bland ungdomen på extra stat för år 1915 anvisa ett belopp av 50,000 kronor att användas på sätt och under villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

De till ärendet hörande handlingarna skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min Allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

K. G. Westman.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 29 maj 1914.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
 Statsråden: HASSELROT,
 VON SYDOW,
 friherre BECK-FRIIS,
 STENBERG,
 LINNÉR,
 MÖRCKE,
 VENNERSTEN,
 WESTMAN,
 BROSTRÖM.

Departementschefen, statsrådet Westman anförde:

Understödjande av skididrotten bland ungdomen.

I den statsverksproposition, som den 14 januari 1914 avläts till riksdagen, föreslog Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln riksdagen att i avbidan på proposition angående anslag till understödjande av skididrotten bland ungdomen beräkna för ändamålet för år 1915 ett extra anslag av 50,000 kronor, och denna framställning upprepades i statsverkspropositionen den 14 maj 1914.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag föranleddes av ett uttalande förstnämnda dag av min företrädare i statsrådsämbetet, däri anfördes:

Vid den utredning rörande försvarsväsendets ställning och behov, som under senaste tiden pågått, har med synnerlig styrka framhävts den betydelse för försvarskraftens stärkande, som måste tillmätas en bland landets manliga ungdom allmänt spridd färdighet i skidlöpning. I betraktande härav måste det framstå såsom en viktig

angelägenhet, att åtgärder vidtagas, som kunna vara ägnade att uppmuntra ungdomen till att redan under skoltiden börja öva sig i skidans bruk och att sedermera befästa och utveckla den vunna färdigheten.

Att detta är av stor betydelse ej blott med hänsyn till vår ungdoms rent militära utbildning utan även för dess uppfostran i allmänhet torde utan vidare vara klart.

Efter samråd med statsrådet och chefen för lantförsvarsdepartementet har jag kommit till den övertygelsen, att man genom framställning till riksdagen bör söka utverka de medel, som kunna vara erforderliga för lämpliga och kraftiga åtgärder i nu angivna riktning. Jag har också trätt i förbindelse med på förevarande område förfarna och intresserade personer för utarbetande av förslag till berörda frågas lämpligaste ordnande.

För närvarande är jag emellertid icke beredd att framlägga slutgiltigt förslag i ämnet, utau torde särskild proposition härom längre fram böra avlätas till riksdagen. Efter samråd med förutnämnda sakkunniga har jag kommit till den uppfattningen, att ett årligt anslag av omkring 50,000 kronor under nuvarande förhållanden får anses behövt för ändamålet. Beloppet torde böra uppföras på extra stat.

Genom nådigt beslut den 9 mars 1914 bemyndigades jag att tillkalla högst fyra sakkunniga för att inom ecklesiastikdepartementet biträda med beredande av frågan om understödjande av skididrotten bland ungdomen. Med anledning härav tillkallade jag för sådant ändamål den 13 mars 1914 ledaren av de två senare årens skidkurser för officerare, majoren Gösta Lilliehöök, ordföranden i styrelsen för Svenska skidförbundet, byrådirektören Gustaf Carl Adolf Lindencrona samt ledamoten i styrelsen för Föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige, revisionskommisarijen Johan Göran Ludvig Christer Stenberg. Dessa sakkunniga avgåvo den 20 april 1914 utlåtande och förslag i ämnet av följande innehåll:

Sakkunniga.

Skidlöpningen torde utan överdrift kunna sägas vara den av våra idrotter, som i sig innesluter de största betingelserna att kunna medverka vid arbetet för vårt släktets fysiska fostran.

Förutsättningen för att skidlöpningen skall kunna komma till sin rätt såsom en hävstång i arbetet för stärkande av vår nations livskraft är emellertid, att så stor del som möjligt av vårt folk redan från ungdomen uppfostras att utöva denna vår urgamla idrott.

Under en lång följd av år har genom enskilda personers intresse och offervillighet ett kraftigt och framgångsrikt arbete bedrivits för skidlöpningens främjande inom vårt land; och har man därvid med all rätt i första hand inriktat sitt intresse på den uppväxande ungdomen, i främsta rummet den manliga.

Enskildas och
föreningars
hittillsvarande
verksamhet.

Föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige, som bildades redan år 1892, har i detta avseende gått i spetsen. Föreningen har såväl i Stockholms omedelbara närhet som på flera olika platser inom landet dels själv anordnat, dels med penningmedel bidragit till anordnande av skidbackar, som underhållits av föreningen och stått öppna för all ungdom. Årligen ha under skolfrierna anordnats utflykter under sakkunnig ledning, såväl kortare i närheten av städerna som längre till Dalarna och Jämtland, utflykter, som dock med hänsyn till kostnaden för resa, underhåll

och i vissa fall skidmateriell måst begränsas till ett hundratal ungdomar. Vidare har föreningen riktat in sin verksamhet på att uppmuntra tillverkningen av skidor i skolorna och i hemmen och för detta ändamål under en lång följd av år utsänt modellskidor. För att höja intresset för skidloppning har sagda förening sedan omkring 20 år utgivit en årsskrift, som innehållit uppsatser till vägledning i skidans bruk och vård, berättelser om företagna skidutflykter, tävlingar m. m., vilken årsskrift under de senaste åren spritts till ett antal av över 8,000 exemplar. Med tanke på ungdomens ofrånkomliga lust att inbördes mäta sina krafter har man även årligen anordnat tävlingar dels för skolungdom särskilt, dels i större utsträckning för den mognare ungdomen. Tävlingarna för skolungdom hava ägt rum dels inom och mellan de särskilda skolorna och dels under på förhand bestämda lovdagar för hela landets skolungdom, i Stockholm.

De enskilda idrottsföreningarna, som hava skididrott på sitt program och som enligt senaste uppgift till svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbund räkna ett antal av närmare 18,000 medlemmar, vartill komma ett flertal föreningar, som icke tillhöra riksförbundet och som uteslutande idka skididrott, hava var för sig i regel anordnat tävlingar årligen mellan sina medlemmar, därvid de tävlande efter olika ålder indelats i olika klasser; och slutligen ha varje år anordnats stora gemensamma tävlingar för Sveriges mognare ungdom, de s. k. svenska mästerskapstävlingarna.

Man har dessutom sökt höja skidloppningen genom att till främmande länder, där skidloppningen står högt, utsända tävlande, som sedermera i skrift och medelst undervisning fått giva sina kamrater del av den erfarenhet, de vunnit, ävensom genom att till tävling hit inbjuda framstående utländska skidlöpare.

Frånsett anordnandet av utflykter samt utsändandet av modellskidor och årsskrifter hava strävandena att höja ungdomens färdighet i skidloppning huvudsakligen måst taga formen av *organisation för tävlingars anordnande och utförande*. Man har således icke på enskild väg mäktat i avsevärdare grad bibringa ungdomen *undervisning och utbildning* i skidans bruk och vård, den nödvändiga förutsättningen för att nå målet: en allmänt spridd färdighet i skidloppning bland Sveriges folk.

Skidloppningens teknik är emellertid ganska svår, och utan handledning och undervisning från barndomen i skidans bruk blir skidloppningen lätt endast en lek, vars fördelar ur fysisk uppfostringssynpunkt visserligen aldrig kunna överskattas, men den vuxne mannen erhåller sällan den tillförsikt och det herravälde över skidan, som en rationell undervisning i ungdomen medför.

En sådan bland landets manliga ungdom allmänt spridd färdighet i skidloppning torde emellertid icke kunna vinnas uteslutande genom enskilda personers och föreningsarbete.

För ernående av detta mål erfordras ett ingripande från statens sida, ett ingripande, som förutom ur den rent fysiska uppfostringssynpunkten är så mycket mera befogat, som ett rationellt ordnande av denna angelägenhet är av stor vikt för vårt försvär, i det att härigenom en betydelsefull del av den militära vinterutbildningen skulle i viss mån förberedas.

Redan vidta-
gen åtgärd
från statens
sida.

Statsmakterna hava ock visat sitt intresse för skidloppningen bland ungdomen genom att i statsanslaget för år 1914 till idrottens utveckling i landet upptaga ett belopp av 8,000 kronor. Detta belopp ställdes till förfogande av en särskilt för ändamålet sammansatt delegation för att av denna delegation användas till skididrottens utveckling bland skolungdomen.

Av de upplysningar, som lämnats oss från denna delegations verksamhet under den förflutna vintern, framgår, att delegationen utgått ifrån att undervisning i skidlöpning i skolorna, särskilt i folkskolorna, är en nödvändig förutsättning för att få kunskapen om skidans bruk allmännare spridd.

Med kännedom om att den nuvarande lärarpersonalen ej äger sådan kunskap i skidlöpning, att den är lämpad att bibringa ungdomen vid skolorna undervisning i detta ämne, har ovannämnda delegation i första hand ansett önskvärt avhjälpa denna brist.

Delegationen har för detta ändamål anordnat två kurser i skidlöpning, nämligen i Filipstad och i Strängnäs. Den förra kursen, som räknade 32 deltagare från mellersta och södra Sverige, avsåg redan utbildade folkskollärare, under det att den senare gällde eleverna vid folkskoleseminarier i Strängnäs. För deltagarna i dessa kurser har delegationen anskaffat skidor med stavar, som använts vid kurserna och som utgöra grundstommen till det skidbestånd, som nödvändigt måste finnas för undervisningsändamål. Delegationen har dessutom utdelat modellskidor till folkskolor, lämnat bidrag till och ordnat turistfärder för skolungdom under ferier, låtit uppsätta och i Svensk lärartidning publicera en uppsats om skidlöpning för ungdom samt anordnat och understött ett flertal tävlingar mellan ungdom i olika delar av landet.

Även i *utlandet* har man under de senare åren haft uppmärksamheten riktad på frågan om undervisning i skidlöpning åt skolungdom, ehuru statsmakterna endast undantagsvis trätt hjälpsamt emellan. Erfarenhet från utlandet.

I *Norge* framfördes år 1908 tanken på ett mera planmässigt ordnande av undervisningen i skidkunskap inom folkskolorna. På initiativ av skolinspektionen bildades en kommitté för frågans förande framåt.

Planen var, att alla barn i åldern 9—10 år skulle erhålla undervisning i skidlöpning; och skulle barnen sedermera efter denna första undervisning få medfölja på kortare utflykter, som man ämnade klassvis anordna.

För att göra det möjligt för obemedlade barn att delta i undervisningen skulle skolan såsom län tillhandahålla nödigt antal skidor. Anskaffningen av dessa skidor skulle ske på frivillighetens väg.

Under första året efter planens framkastande köptes och utdelades bland skolorna i Kristiania, till vilken stads skolor området för verksamheten tills vidare begränsades, 125 par sidor. Skidbeståndet ökades under de två närmaste åren till 450 par och torde nu uppgå till betydligt högre siffror.

Dessa skidor stå under skolornas vård och betraktas såsom undervisningsmaterieell men utlånas även utom skoltiden. I de högre klasserna företagas klassvis skidutflykter under tid, som eljest är anslagen för undervisning, vanligen under halva dagar, men för de högsta klasserna någon gång även 2 dagar. Därvid har staten biträtt genom att till skolornas disposition upplåta en lokal, där barnen kunna få nattkvarter. Staten har jämväl för ändamålet utlånat madrasser, filtar och kuddar. Såmedelst har beretts tillfälle för ett stort antal barn att delta i längre utflykter, för vilka den personliga utgiften för varje deltagare ej uppgått till mer än omkring 50 öre.

Anordnandet av dylika utflykter underlättas ytterligare därigenom, att föreningar och enskilda beredvilligt ställa sina i Kristianias närhet uppförda skidbyddor till förfogande.

Jämväl i *Österrike* har man sökt införa regelmässig övning i skidlöpning i skolorna, i det man under vintern delvis insatt undervisning i skidlöpning i stället för de timmar, som förut upptagits av turngymnastik.

Man har även inriktat sig på utbildning av dugliga lärare, ehuru man i detta avseende i brist på obligatorisk undervisning av lärare ännu ej kommit synnerligen långt. I föreningstävlingarna ingå i regel särskilda tävlingar för skolungdom, därvid såsom pris utdelas skidor med tillbehör och vintersportartiklar.

Staten har icke trätt hjälpare emellan, men i de ledande tidskrifterna för vintersport har upprepade gånger erinrats om nödvändigheten av att staten ur synpunkten av den allmänna folkhälsans höjande bidrager med medel för anskaffande av skidor för medellösa och för införande av en obligatorisk olycksfallsförsäkring för skolungdom och studenter.

I *Tyskland* är förhållandet ungefär enahanda som i Österrike, men dessutom hava på flera platser av såväl statsmakterna som ortsmyndigheterna lämnats ganska avsevärda anslag särskilt till anskaffning av skidor åt medellösa skolbarn.

Förslag till de åtgärder, som från statens sida närmast böra vidtagas för skidlöpningsens främjande bland Sveriges ungdom.

För att möjliggöra den svenska ungdomens rationella utbildning i skidloppning torde i första hand följande åtgärder böra vidtagas:

1. Utbildning av ledare i skidloppning.
2. Beredande av utrymme å skolschemat åt skidloppning.
3. Underlättande av anskaffning av skidmateriell åt ungdomen.
4. Utarbetande och spridande av anvisningar om skidloppning och skidvård m. m.
5. Ställande till förfogande åt vederbörande överstyrelser för skolorna av sakkunnigt biträde.

Tillika böra åtgärder vidtagas, som äro ägnade att uppmuntra, befästa och utveckla den i skolan vunna färdigheten.

Utbildning
av ledare i
skidloppning.

En nödvändig förutsättning för skolungdomens skidutbildning är, att skolan förfogar över för sagda utbildning lämplig ledarpersonal.

Det är av många skäl lämpligt och nödvändigt, att denna personal uttages ur lärarkårerna, varav följer, att dessa kårers nuvarande och blivande medlemmar måste beredas tillfälle att inhämta personlig färdighet i skidloppning och vana att häruti meddela undervisning.

Beträffande lärarkårernas *nuvarande* medlemmar torde icke vara lämpligt eller ens möjligt att införa obligatorisk kurs i skidloppning, utan måste man inskränka sig till vidtagande av sådana åtgärder, att möjlighet beredes dem, som så önska, att vid genom statens försorg ordnade *frivilliga kurser* utan särskild kostnad för deltagarna utbildas till ledare i skidloppning. I detta sammanhang torde böra framhållas lämpligheten av att göra dessa befattningar såsom ledare lockande genom att bereda lärare, som äro kompetenta till och åtaga sig dylik befattning, någon fördel antingen genom kontant ersättning eller genom minskad tjänstgöringsskyldighet.

De frivilliga kurserna böra ordnas i ungefärlig överensstämmelse med de ovan nämnda kurserna i Filipstad och Strängnäs samt under vederbörlig hänsyn till därstädes vunna erfarenheter.

Huru många dylika kurser, som erfordras, kan icke fastställas en gång för alla eller ens för någon längre följd av år utan torde böra bestämmas för varje år med hänsyn till disponibla medel, anmälningsfrekvensen m. m. I första hand bör emellertid folkskolläraernas behov tillgodoses, och torde antalet kurser för dessa under de närmaste

åren lämpligen böra beräknas till 4 för år. Vad lärarna vid elementarskolor beträffar torde bland dessa redan finnas åtskilliga med erforderlig kompetens, vadan de frivilliga kurserna för denna kategori tills vidare böra kunna inskränkas till en för år, och såsom längre fram skall påvisas, bör denna tills vidare kunna vara tillräcklig även för utbildning av blivande lärare.

De frivilliga kurserna, vilka måste ställas under kompetenta, av vederbörlig överstyrelse för undervisningen förordnade ledare, böra ordnas under julferierna. Varje kurs torde kunna omfatta omkring 50 elever och bör, på grund av härutinnan redan vunnna erfarenhet, pågå under 8 à 10 dagar. I kurserna bör ingå undervisning i skidlöpning och skidvård samt vård av enklare olycksfall och frostsador; därjämte böra grunderna för kartläsning inläras. Kurserna böra förläggas till sådana trakter av landet, där tillgången på snö är fullt betryggad, allt under vederbörlig hänsyn till att elevernas resor ej göras längre, än som är oundvikligen nödvändigt.

Av erfarenhet från kurserna i Filipstad och Strängnäs har bland annat framgått såsom en nödvändig förutsättning för anordnande av dylika kurser, att skidmateriell till kursdeltagarna anskaffas genom statens försorg. Detta gäller i främsta rummet de 4 för folkskollärarna avsedda kurserna. Kostnaden härför blir en engångskostnad, under det att den årliga kostnaden, vad skidmateriellen beträffar, inskränker sig till underhåll och komplettering av densamma. För förvaring och vård av skidmateriellen torde möjligen kunna påräknas medverkan från arméns anstalter för motsvarande ändamål.

Beträffande lärarkårernas *blivande* medlemmar kunna visserligen dessa i sinom tid i egenskap av lärare få tillfälle att genomgå ovannämnda frivilliga kurser, varigenom tillgången på ledare av skolungdomens skidlöparutbildning möjligen även för framtiden skulle kunna anses nödortfiligen tillgodosedd. Emellertid bjuder klokheten att icke helt förlita sig på ett frivilligt åtagande såsom enda grund för rekryteringen av ifrågasvarande ledarpersonal, så mycket mer som denna rekrytering även i bästa fall icke kan bli fullt tillfredsställande. Man torde därför, åtminstone beträffande blivande folkskollärare, böra taga steget fullt ut och i utbildningsanstalterna för nämnda lärarkategori införa *obligatorisk undervisning* i skidlöpning och skidvård samt, av skäl som sedermera skola beröras, även i skid tillverkning.

I de frivilliga kurserna gives sedermera tillfälle till en värdefull repetitionsövning i skidlöpning.

Ur synpunkten av att vid folkskoleseminarium utbildade lärare icke äro bundna att söka platser inom visst område utan kunna söka sig verksamhet över hela landet, borde undervisningen i dessa ämnen vara obligatorisk vid alla folkskoleseminarier, även vid sådana, som äro belägna i trakter, där snötillgången i regel plägar vara så ringa, att undervisning på orten icke gärna kan komma i fråga. För att kunna bibringa eleverna vid så belägna seminarier undervisning i skidlöpning måste man förutsätta, att eleverna årligen under omkring en veckas tid förflyttas till snörikare trakter: en sådan anordning torde emellertid med hänsyn till sitt störande inflytande på läroplanen och med hänsyn till den stora kostnad, en sådan förflyttning skulle draga, icke för närvarande böra ifrågasättas. Erfarenheten lär dock hava givit vid handen, att elever, som utbildas vid de södra seminarierna, åtminstone icke i större utsträckning söka sig norrut; och man må hoppas, att även om i en del fall så skulle bli förhållandet och därigenom en lärare, som är fullständigt oerfaren i skidlöpning, erhåller anställning vid en skola i snörik trakt, vid samma skola skall finnas annan lärare, som är kompetent att undervisa i skidlöpning.

Vid avgörandet av i vilka seminarier obligatorisk undervisning i skidlöpning lämpligen bör anordnas, torde hänsyn tagas till den statistik, som utarbetats rörande tjockleken av det snötäcke, som under ett visst antal dagar i medeltal täcker marken. Över denna statistik är upprättad en karta, som finnes bilagd utlåtandet.

Av denna statistik framgår, att ett snötäcke av 20 centimeters tjocklek eller däröver täcker marken under 20 dagar i den del av Sverige, som ligger norr om en linje, dragen mellan Uppsala—Örebro—Filipstad—Charlottenberg, under det att 10 centimeter snö under motsvarande tid täcker marken ända ned till Kalmar, med undantag för västkusten. För att dylika kurser skola anses säkerställda, torde ett snötäcke av omkring 20 centimeter under en tid av 20 dagar kunna anses till fyllest, och torde man förutom de platser, som ligga inom 20-centimeterskurvan, möjligen kunna medtaga Stockholm, Karlstad och Strängnäs. De seminarier, där obligatoriska kurser skulle komma att anordnas, bliva således seminarierna i Luleå, Umeå, Härnösand, Falun, Uppsala, Karlstad, Stockholm och Strängnäs, under det att vid seminarierna i Linköping, Skara, Växjö, Göteborg, Landskrona, Kalmar och Lund obligatorisk undervisning icke skulle förekomma.

Av de seminarier, där obligatorisk undervisning skulle förekomma, äro de i Stockholm, Falun och Umeå avsedda för lärarinnor, men torde vid det förhållande, att lärarinnorna jämväl undervisa i gosskolor, det vara av lika stor vikt, att undervisning meddelas de blivande kvinnliga som de blivande manliga lärarna.

Lärokursen i samtliga seminarier är 4-årig. Arbetet under det fjärde året lärer emellertid vara så krävande, att det bereder svårighet att under detta år inlägga en kurs i skidlöpning. Undervisningen bör därför förläggas till de tre första åren, och bör densamma bedrivas dels under skoltimmar i närheten av den stad, där seminariet är förlagt, dels vid särskilda för ändamålet en gång årligen anordnade tvådagarsutflykter.

Därest snöförhållandena i den trakt, där seminariet är beläget, ej äro tillfredsställande, böra sistnämnda utflykter förläggas till snörikare ort. Medel härför böra ställas till rektors förfogande.

Undervisningen bör i regel kunna ledas av den vid varje seminarium anställda gymnastikläraren, som vid de flesta seminarier är officer eller reservofficer. Skulle i något fall gymnastikläraren ej vara lämplig till ledare i skidlöpning, torde det ej bereda svårighet att mot någon ersättning erhålla kompetent militär lärare, som har sin övriga verksamhet förlagd till den stad, där seminariet är beläget.

Övningarna kunna lämpligen äga rum under de två timmar i veckan, som numera förutom den dagliga gymnastiktimmen äro avsedda för idrott. Skulle dessa visa sig otillräckliga för att bibringa eleverna sådan färdighet i skidlöpning, att de vid vinterns slut kunna delta i en längre utflykt, får man hoppas, att rektor må erhålla befogenhet att bereda dem tillfälle till ytterligare övning.

Övningarna böra omfatta skidlöpning, vård av skidor och kartläsning. Årligen bör dessutom, såsom ovan nämnts, under de tre första åren och eventuellt på ferietid under det fjärde året anordnas en skidtur på 2 dagar, under vilken eleverna få tillfälle till orienteringsövningar i terräng.

Under ett av de tre första åren bör därjämte vid seminariet anordnas en kurs i tillverkning av skidor. För att underlätta anskaffningen av skidmaterie till ungdomen, på sätt här nedan närmare utvecklas, är det nämligen nödvändigt att folkskollärarna i största möjliga utsträckning besitta kunskap i skidtilverknig.

Denna undervisning torde kunna ske på tid, som eljest är avsedd för slöjd.

Beträffande lärarfrågan torde man ej kunna räkna med att de nuvarande lärarna i slöjd vid seminarierna utan särskild instruktion kunna undervisa i skidtillverkning. Lämpligaste sättet att bibringa de nuvarande slöjdlärarna denna kunskap vore att genom folkskolöverstyrelsens försorg anställa en fackman, exempelvis en verkmästare vid någon skidfabrik, som reste omkring till alla seminarier inom »snögränsen» för att lämna slöjdlärarna erforderlig handledning. I kompetensfordringarna för blivande slöjdlärare bör i sinom tid ingå kunskap i skidtillverkning. Tänkbart vore ock, att denne särskilt anställde lärare i skidtillverkning årligen besökte de olika seminarierna tillräckligt länge för att själv undervisa eleverna, men oavsett kostnadsfrågan tillkomme genom en sådan anordning den olägenheten, att slöjdundervisningen, sammanförd på ett fåtal dagar, komme att störande inverka på undervisningsplanen. För att underlätta tillverkningen av skidor vid seminarierna torde lämpligen genom skolöverstyrelsen till varje seminarium årligen utlämnas skidämnen till lämpligt antal. Kostnaden för dessa torde bestridas av statsmedel liksom ock kostnaden för de slöjdverktyg, som för bearbetningen av ämnena erfordras utöver vad som vid seminarierna redan finnes.

För tillverkning av ett par skidor erfordras följande verktyg:

- 1 rubankhyvel,
- 1 putsbyvel,
- 1 källhyvel,
- 1 skafthyvel,
- 1 klyvsåg,
- 2 järn till upphöjning av spetsar.

En sats av dessa verktyg torde vara tillräcklig för varje seminarium, förutom förut befintliga verktyg.

Då man ej torde kunna fordra, att eleverna i seminarierna själva bekosta sig skidor för övningsändamål, är det nödvändigt att (en gång för alla) till varje seminarium lämnas ett lämpligt antal övningssskidor, som utgör skolans skidbestånd och som sedermera torde genom elevernas slöjd kunna kompletteras. Varje elev bör dessutom under seminarietiden kunna tillverka ett par skidor, att medtagas vid avgången från seminariet.

I detta sammanhang må framhållas lämpligheten av att vid Näs slöjdlärarseminarium införes obligatorisk undervisning i skidtillverkning.

I fråga om utbildningen av blivande elementarskollärare torde vara tillräckligt att för provårskandidater bereda tillfälle till deltagande i den för elementarskollärare avsedda frivilliga kursen i skidlöpning.

Ehuru det är av synnerligen stor betydelse för släktets fysiska uppfostran, att den friska och härdande skididrotten sprides även bland landets kvinnliga ungdom, nödgas man dock, när det gäller att staten skall lämna anslag för *undervisning* i skidlöpning i syfte att därigenom direkt stärka landets försvarskraft, tillsvidare avstå från tanken att använda detta anslag även till den kvinnliga ungdomens undervisning i skidlöpning. Man måste för närvarande överlåta denna omsorg åt föreningsverksamheten och den enskilda företagsamheten. Endast i så måtto torde staten för närvarande kunna stödja denna strävan, att mindre anslag lämnas till anordnande av tävlingar mellan kvinnlig ungdom.

Med avseende på undervisning i skidlöpning torde man alltså böra begränsa statens ingripande till skolor för manlig ungdom.

Skolungdomens utbildning i skidlöpning.

Samma skäl, som i fråga om folkskoleseminarierna tala för en inskränkning i undervisning i skidlöpning till seminarier, belägna i trakter, där för ändamålet tillräcklig snömängd kan påräknas, tvinga även till en motsvarande begränsning i fråga om de delar av landet, inom vilka skolungdomen bör erhålla dylik undervisning.

I detta avseende torde man till och med böra ställa ännu större anspråk i fråga om snötillgången. Lämpligast torde vara att begränsa området för sagda undervisningsverksamhet till de delar av landet, som enligt snöstatistiken under omkring 40 dagar av året äro belagda med ett snötäcke av 20 centimeters tjocklek och däröver. Verksamheten skulle då omfatta ungefärligen ett område, som ligger norr om en linje, dragen från Gävle sydväst till Örebro, därifrån nordväst till Filipstad och vidare väster ut till Charlottenberg. Denna begränsning bör dock endast gälla den *direkta* undervisningsverksamheten, under det att övriga åtgärder för höjande av intresset för skidlöpning, som här nedan komma att föreslås, böra komma hela landets skolungdom till godo.

Man torde ej kunna tänka sig möjligheten, att all den ungdom, som undervisas i skolorna, inom ovannämnda begränsade område skulle under *hela* sin skoltid erhålla undervisning i skidlöpning, utan torde det vara nödvändigt att inskränka sagda undervisning till vissa klasser, förslagsvis två, i vilka obligatorisk undervisning lämpligen bör meddelas för att sedermera fortsättas på frivillighetens väg, understödd av åtgärder, som uppmuntra och underlätta härtill. Bestämmandet av vilka klasser, som böra komma i åtnjutande av undervisning, bör ske med hänsyn till den för sagda undervisning lämpligaste åldern.

Denna torde i allmänhet ligga omkring 13:e året, då ynglingen utan att vara fullt utvecklad dock äger tillräcklig kroppslig mogenhet att kunna deltaga i skidövningarna och tillgodogöra sig undervisningen. Vid allmänna läroverken sammanfaller denna ålder i allmänhet med 4:e och 5:e klasserna och vid de allmänna läroverken närstående kommunala mellanskolorna med de två sista klasserna. Vad folkskolorna beträffar skulle ett strängt fasthållande av denna åldersgräns avskära en stor grupp av ungdom, som avslutar sina studier redan mellan 12 och 13 år eller vid 13 års ålder, och torde man av praktiska skäl därför nödgas förlägga undervisningen till de två sista klasserna för att så långt förhållandena medgiva tillgodose ovan uttalade önskemål angående lämplig ålder.

Därest framdeles ett obligatoriskt deltagande i folkskolans fortsättningskurser kommer att föreskrivas, bör undervisningen lämpligen förläggas till dessa fortsättningskurser.

Utrymme på skolschemat.

En nödvändig förutsättning för att undervisningen i skolorna och sedermera frivillig övning till utveckling av den förvärvade färdigheten skall kunna ifrågakomma är emellertid, att tillräckligt utrymme på skolschemat för ändamålet beredes.

Över huvud taget torde ungdomens fysiska fostran sedan lång tid tillbaka vara på ett betänkligt sätt tillbakaträngd genom alltför högt ställda anspråk i fråga om den teoretiska utbildningen. Man borde dock mer än som skett beakta, att framför allt den uppväxande ungdomen har ett oavvisligt behov av kroppsövningar.

Om större utrymme beredes å skolschemat åt kroppsövningar, medför detta naturligtvis i sin tur, att den å skolschemat till studier anslagna tiden i motsvarande mått inskränkes. Men dels torde det teoretiska arbetet kunna bedrivas med större framgång under den för detsamma anslagna tiden, om det finge livligare än nu omväxla med annan övning, dels torde det vara obestriddigt, att fördelen av ett större mått kun-

skaper hos ungdomen vid dess avgång från skolan är alltför dyrköpt, om den skall medföra ungdomens kroppsliga försvagande.

Det är därför att hoppas, att de ringa anspråk på utrymme å skolschemat, som här nedan föreslås för utbildning i färdighet i skidlöpning, skola kunna tillgodoses.

Vid de *allmänna läroverken* äger rektor för närvarande att under läsåret medgiva vissa (6) dagars ledighet utöver sön- och helgdagar.

Att skidlöpning på de av dessa dagar, som infalla under vintern, då tillräcklig snö finnes, kommer att liksom nu frivilligt övas, kan man taga för givet. Men att förlägga undervisningen i skidlöpning till dessa lovdagar är icke lämpligt.

För en elementär kurs i skidlöpning beräknas åtgå omkring 25 övningar. Dessa kunna lämpligen uppdelas i perioder av olika längd, beroende på vad som under den särskilda perioden skall läras. Av detta skäl bereder det ej någon svårighet att uppdelade ovannämnda övningar på de båda år, 4:e och 5:e klasserna, under vilka undervisning skall meddelas.

Det torde ej i detta sammanhang lämpligen kunna föreslås, hur denna ledighet skall kunna beredas; möjligen kan ifrågasättas att taga något från de s. k. planteringsdagarna. Om dessa för 4:e och 5:e klasserna något inskränkas och tiden i stället användes för skidlöpning, torde detta ej avsevärt minska den avsedda effekten med dessa planteringsdagar.

I 5:e klassen skulle dessutom beredas möjlighet till en kortare utflykt på ett par dagar under ferietid för att giva eleverna tillfälle att i för dem okänd terräng tillämpa vunnit färdighet.

Dylika utflykter, vanligen under påsken, har under en lång följd av år på enskilt initiativ anordnats under erfarna lärares ledning.

Med något bidrag av deltagarna själva och med den nedsättning i biljettpolis, som äger rum för dylika färder, torde det belopp, staten behöver tillskjuta för varje läroverk, bliva relativt ringa i jämförelse med därigenom vunna fördelar tack vare det hälsosamma inflytande, en sådan utflykt har på både kropp och själ, och den färdighet i skidlöpning, som därigenom förvärfvas.

Vad här ovan sagts om allmänna läroverk gäller ock om de kommunala mellan-skolorna.

Beträffande *folkskolan* torde det finnas betydligt större möjlighet att även utan användning av de s. k. planteringsdagarna under de två sista årsklasserna bereda plats på skolschemat för de 25 övningar, som måste anses erforderliga för att bibringa eleverna en elementär kunskap i skidlöpning.

För närvarande och även i framtiden, då utbildning av lärare i skidlöpning inom folkskolans lärarkår hunnit genomföras, nödgas man i fråga om obligatorisk undervisning i skidlöpning göra skillnad mellan olika slag av skolor, beroende på tillgången på lärarkraft vid varje skola.

Folkskolorna uppdelas bland annat med hänsyn till lärarkrafter i olika typer med särskilda littera för varje typ, nämligen:

Litt. A, där varje lärare undervisar en årsklass barn;

Litt. Af, med 3 lärare, av vilka en undervisar två årsklasser samtidigt och de båda övriga lärarna var sin årsklass;

Litt. B, med 2 lärare, där varje lärare undervisar två årsklasser samtidigt;

Litt. B², med 2 lärare, där varje lärare undervisar två årsklasser på skilda timmar (varannan dag);

Litt. C, med en lärare, som undervisar alla skolans fyra klasser på skilda tider;

Litt. D, med i allmänhet en lärare, som undervisar skolans tre högsta årsklasser dels samtidigt och dels på skilda tider;

Litt. E, med en lärare, som undervisar alla folkskolans fyra klasser samtidigt;

Litt. F, med en lärare, som undervisar såväl folkskolans som småskolans årsklasser både samtidigt och på skilda tider;

Litt. G, med en lärare, som undervisar både folkskolans och småskolans klasser å två eller flera stationer (flyttande);

Litt. H (mindre folkskolor), med en lärare, som undervisar såväl folkskolans som småskolans barn samtidigt och på skilda tider; och

Litt. I (mindre folkskolor), med en lärare, som undervisar såväl folkskolans som småskolans barn på två eller flera stationer (flyttande).

Under förutsättning av tillgång på för ändamålet utbildade lärare torde den obligatoriska undervisningen i skidlöpning utan svårighet kunna införas vid skolor av *Litt. A, Af, B* och *B²*-typen.

Vid skolor av *Litt. C* och *D*-typen torde undervisning i skidlöpning kunna meddelas åt den eller de klasser, som erhålla övrig utbildning på sådan tid, att snöförhållandena möjliggöra skidlöpning.

Vid skolor av *Litt. E, F, G, H* och *I*-typen torde däremot obligatoriska skidlöpningsövningar icke kunna annat än undantagsvis införas, nämligen på sådan ort, där särskild lärarkraft för sagda ändamål kan anskaffas.

Av den statistik, som med ledning av uppgifter från den nu arbetande folkundervisningskommittén särskilt för detta yttrande utarbetats och som finnes bilagd yttrandet, framgår emellertid, att en stor del av dessa skolor, särskilt av *G, H* och *I*-typen, äro belägna i trakter, där den skolpliktiga ungdomen genom omöjligheten att framkomma utan skidor av nödtvång redan från tidigaste barndomen övat skidlöpning; och torde därför den omständigheten, att obligatorisk undervisning vid dessa skolor endast undantagsvis torde kunna meddelas, ej vara av så stor betydelse. I trakter, där dessa skolor äro belägna, torde man huvudsakligen böra inrikta intresset på att skaffa ungdomen skidmateriell, ty dels är befolkningen i dessa trakter ofta mycket fattig och dels saknas, särskilt i fjälltrakterna, material för tillverkning av skidor.

I de skolor, där obligatorisk undervisning ägt rum, bör så vitt möjligt under sista året eleverna beredas tillfälle till en kortare utflykt. Kostnaden för dessa utflykter torde vid folkskolorna böra helt bekostas av statsmedel.

Under förutsättning av bifall till ett av Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln väckt förslag, att, i sammanhang med höjning från 30,000 till 35,000 kronor av det för närvarande för understödande av dels folkskolebarns resor till landet under sommarferierna, dels ock folkskolebarns studieresor utgående förslagsanslaget, detta anslag må kunna användas jämväl till resor under annan årstid än sommaren, torde medel redan nu finnas tillgängliga för att möjliggöra dessa utflykter, åtminstone i den utsträckning man kan förmoda, att de till en början skola komma att anordnas.

Underlåtande av anskaffning av skidmateriell åt skolungdom.

Ett viktigt led i arbetet för spridande av färdigheten i skidlöpning bland Sveriges ungdom torde vara, att ungdomen, särskilt den mindre bemedlade, beredes tillfälle att utan nämnvärd kostnad förskaffa sig skidor.

En undersökning har med ledning av uppgifter dels från samtliga folkskolinpektörer och dels från för skolungdomens skidlöpning intresserade personer inom olika landsdelar verkställts rörande den ungefärliga tillgången på skidor bland skolungdom i norra och och mellersta Sverige, och har denna undersökning lett till följande resultat:

Norrbottnens län. Inom de egentliga lappmarksdistrikten torde de flesta vara kunniga i skidlöpning, ehuru endast ett fåtal äga lämpliga skidor. Mot kusten är förhållandet bättre, och torde där omkring 50 % av skolungdomen äga användbara skidor.

Västerbottens län. I lappmarkens fjällsocknar äga de flesta skolbarn skidor och i de österut belägna socknarna omkring 25 %.

Jämtlands och Västernorrlands län. Omkring 60 % torde här förfoga över användbar materiell.

Gävleborgs län. Omkring 50 %.

Kopparbergs län. Mellan 40 och 50 %.

Värmlands län. I de nordligaste skoldistrikten torde omkring 90 % vara övade i skidlöpning, ehuru ytterst få äga lämplig materiell. I södra Värmland i närheten av Vänern torde siffran ej överskrida 5 %.

Örebro län. Procentalen torde vara ungefär enahanda som i Värmlands län. Även här är en betydande skillnad mellan Bergslagen och den övriga delen av länet.

Uppsala län. Omkring 30 % utom i närheten av Uppsala, där procenttalet stiger till omkring 60 %.

Stockholms län. Omkring 25 %.

Dessa siffror torde ej kunna anses fullt exakta men kunna dock tjäna såsom ledning vid bedömandet av tillgången på skidor bland skolungdomen. Den enskilda ofervilligheten torde beträffande anskaffning av skidor ej kunna utnyttjas i avsevärdare mån än hittills, utan måste staten söka underlätta anskaffandet av skidor. Flera vägar torde böra användas för att tjäna detta syfte.

I de folkskolor inom den av oss uppdragna snögränsen, där manlig slöjd övas eller i framtiden kommer att övas, bör, i den mån slöjdläraren redan äger eller hinner förvärva kunskap i skidstillverkning, sådan tillverkning inom skolan äga rum. Lämpligast torde slöjden förläggas till höstmånaderna under det näst sista läsåret, så att eleverna kunna begagna sig av skidorna under de två vintrar, då undervisning i skidlöpning skall meddelas dem. Skidorna böra sedan vara elevernas personliga egendom och få således medföras hem, varigenom ett fortsatt utövande av skidlöpningen efter skolans slut underlättas.

För att skidstillverkning i folkskolorna skall kunna äga rum, erfordras emellertid tillgång till modeller samt virke och verktyg för tillverkningen, i den mån sådana ej förut finnas, avsedda för annan slöjd.

Till anskaffning härav måste staten bidra. I varje fall skulle kostnaden bli för stor, därest från början till varje folkskola inom »snögränsen» sändes modeller och verktyg samt virke till skidor för alla manliga elever inom de två sista årsklasserna. Man torde härutinnan vara nödsakad att framgå med försiktighet och låta respektive lärare hos folkskolöverstyrelsen rekvirera vad de anse för ändamålet erforderligt, varefter överstyrelsen prövar i vad mån anspråken böra och kunna tillfredsställas.

I detta sammanhang må erinras om möjligheten att från statens tygverkstäder, där tillverkningen av för militärt bruk avsedda skidor läser komma att äga rum, för billigt pris erhålla virke till skidor och färdiga ämnen, som, ehuru de icke kunna användas för tillverkning av en militärskida, på vars likformighet och hållbarhet måste ställas synnerligen höga anspråk, dock väl kunna lämpa sig för en gosskida.

Inom elementarskolorna torde ej vara erforderligt eller ens möjligt att införa skidtilverknig, utan torde dessa skolors ungdom i regel själv kunna anskaffa sin skidmateriell.

Denna anskaffning skulle emellertid betydligt underlättas, om skolöverstyrelsen med vissa skidfabrikanter, som av sakkunnig myndighet godkännas, uppgör om ett pris för skidor till skolungdom. Med hänsyn till den stora omfattningen av den årliga leveransen torde priset kunna avsevärt nedpressas under det nu gällande. Detsamma torde i huvudsak gälla om all utrustning, som erfordras för skidlöpfung.

Skidorna jämte persedlarna skulle uppföras å »förteckningen på undervisningsmateriell för folkskolorna» och rekvireras på sätt i densamma finnes föreskrivet.

Redan innan skidtilverknigen i folkskolorna hinner komma i gång, torde på rekvision av vederbörande skolstyrelser kunna till fullständigt medellösa barn utdelas skidämnen och färdiga skidor.

Utarbetande
och spridande av anvisningar om skidlöpfung och skidvård
m. m.

Till ledning för skidutbildningens bedrivande såväl inom kurser för lärare och blivande lärare som inom skolorna bör utarbetas en särskild instruktion, vilken i huvudsak bör innehålla:

- a) allmän redogörelse för skidmateriell samt anvisningar för densammas vårdande;
- b) redogörelse för gången av utbildning i skidlöpfung med exempel på tidens användning inom för dylik utbildning anslagna övningstimmar; samt
- c) anvisningar rörande vinterhygien.

Möjligen böra i instruktionen upptagas anvisningar för ledare av skidutflykter samt grunderna för kartläsning.

Denna instruktion bör tryckas i en ganska stor upplaga samt försäljas till billigt pris.

Åtgärder ägnade att uppmuntra, befasta och utveckla den i skolan vunna färdigheten.

Då man av många skäl ej kan låta undervisningen fortgå under hela skoltiden utan måste begränsa densamma till vissa klasser och efter skoltidens slut saknar möjlighet att direkt nå ungdomen, men det å andra sidan är av stor vikt, att den färdighet, som i skolan förvärvats, sedermera befastes och utvecklas, måste det ligga i statens intresse att i detta syfte vidtaga erforderliga åtgärder.

För detta ändamål torde, förutom ovan omnämnda åtgärd att underlätta anskaffande av skidmateriell, vara av vikt att uppmuntra till bildandet av skidföreningar och avhållande av tävlingar.

De organisationer, som finnas inom skididrotten, komma säkerligen som hittills att föra denna sak framåt, och staten torde åtminstone för närvarande för detta ändamål icke behöva bidraga med större belopp än de 8,000 kronor, som redan finnas upptagna inom det till idrotten i allmänhet beviljade anslaget å 100,000 kronor. Dock torde i detta sammanhang böra erinras om lämpligheten att i större utsträckning än hittills utdela skidor och skidutrustning såsom pris i tävlingarna.

Förutnämnda anslag på 8,000 kronor handhaves för närvarande av en organisa-

tion, bestående av två ledamöter, utsedda av svenska gymnastik- och idrottsföreningarnas riksförbunds sektion för skidlöpning, svenska skidförbundet, och två ledamöter, utsedda av styrelsen för föreningen för skidlöpningens främjande i Sverige. En sådan anordning har hittills, då detta anslag huvudsakligen avsett att främja andra ändamål än tävlingar, varit lämplig men torde i och med tillkomsten av det anslag, som detta yttrande avser, hava förlorat sitt berättigande. Lämpligen torde därför i denna organisation vidtagas sådan förändring, att enhetlighet i tävlingsbestämmelser och tävlingsledning säkerställes.

Såsom tidigare framhållits torde de ärenden, vilka röra fördelningen av det anslag, som ifrågasättes för ungdomens utbildning i skidlöpning, böra handläggas och avgöras av överstyrelserna för de allmänna läroverken och folkskolorna. Organisation.

Till överstyrelsernas förfogande bör, i likhet med vad som är fallet i fråga om andra grenar av undervisningen, där specialkunskap erfordras, ställas en sakkunnig person, som på anfordran av vederbörande överstyrelse till densamma avgiver yttrande i frågor, som till honom överlämnas, eller inför överstyrelsen föredrager vissa ärenden.

Denne sakkunnige, som lämpligen torde böra benämnas skidinspektör, bör uppgöra plan för anslagsaskanden till nästföljande år samt till fördelning av anslag för det år, för vilket anslag beviljats. Till inspektörens åligganden bör dessutom höra att direkt anordna de frivilliga skidkurserna, att underhandla med skidfabriker om inköp av modellskidor samt av skidmaterieell för leverans till skidkurser och seminarier, skolor och skolungdom, att lämna överstyrelserna förslag till inköp av virke och verktyg, att lämna förslag på lärarkrafter, där sådana ej kunna anskaffas inom lärarkårerna, att samla, ordna och bearbeta de rapporter, som från seminarier, frivilliga kurser och skolor inkomma angående undervisning och skidtillverkning, samt däröver avgiva berättelse, att, innan inköpt materieell utsändes till bruk, besiktiga densamma samt slutligen att förrätta inspektioner vid kurser och skolor.

Det är ett synnerligen mångskiftande och krävande arbete, som åligger inspektören, men man torde dock för närvarande icke lämpligen böra ifrågasätta anställandet av en person, som uteslutande ägnar sig åt uppgiften. Däremot torde, särskilt med hänsyn till inspektionsförrättningarna, som torde komma att bli koncentrerade till ett par månader om året, ävensom till besiktningen av skidmaterieell från fabriker i olika delar av landet vara nödvändigt att vid inspektörens sida ställa två assistenter, av vilka den ene, med fästat avseende på den betydelse denna undervisning torde komma att få såsom förberedelse till de blivande militära vinterövningarna, bör vara officer.

Den omfattande skriftväxling, som torde komma att bli en följd av uppdraget, ävensom den ständiga beröring, i vilken inspektören måste stå med skidfabriker, virkesleverantörer och den om bidrag ansökande ungdomens ledare, nödvändiggör ock, att till inspektörens förfogande ställes ett skrivbiträde jämte expeditiionslokal och telefon.

Praktiskt taget torde det vara omöjligt att med bestämdhet till siffran fixera åtminstone flera av de belopp, som komma att erfordras för tillgodoseende av de olikartade krav, vi här ovan uppställt i syfte att nå målet, försvarskraftens stärkande genom en allmänt spridd färdighet i skidlöpning bland landet manliga ungdom, utan torde kostnadsberäkningen endast kunna bli approximativ.

Kostnadsberäkning.

Kostnadsberäkning.

	Engångskostnad.	Årlig kostnad.
<i>Frivilliga kurser.</i>		
<i>Anskaffning av skidmaterieell.</i> 60 par per kurs. 5 kurser. Kostnaden per par med bindningar och stavar torde ej kunna understiga 18 kronor.....	kronor 5,400:—	
Årlig nyanskaffning av omkring 20 %		kronor 1,000:—
<i>Förvaring och vård</i> av kursens skidbestånd, 100 kronor per kurs		» 500:—
<i>Dagtraktamente</i> under 8 arbets- och 2 resedagar à 4 kronor för 50 deltagare i 5 kurser		» 10,000:—
<i>Resekostnad</i> till och från kurserna per kurs 500 kronor. Denna kostnad torde kunna nedbringas, för den händelse kursdeltagarna, i likhet med vad som medgivits för deltagarna i den frivilliga skytterörelsens tävlingar, berättigas att lösa militärbiljett		» 2,500:—
<i>Ersättning till ledare av kurserna.</i> Per kurs 100 kronor		» 500:—
2 biträdande ledare vid varje kurs efter 75 kronor per ledare		» 750:—
Ledarnas resor och dagarvode efter 4:e klass torde kunna få läggas på 8:e huvudtitelns rese- och traktamentspenningar.		
<i>Expenser</i> vid kurser, <i>undervisningsmaterieell</i> m. m.		» 200:—
 <i>Obligatoriska kurser vid seminarier.</i>		
<i>Anskaffning av skidmaterieell</i> för 8 seminarier med 60 elever i varje efter 18 kronor paret	» 8,600:—	
<i>Arvode till läraren</i> i skidlöpning (tilläggsarvode till ordinarie gymnastiklärare 100 kronor per seminarium)		» 800:—
<i>Arvode</i> för den verkmästare, som skall bibringa de nuvarande slöjdlärarna kunskap i skid tillverkning, 100 kronor per seminarium	» 800:—	
<i>Kostnad för skidutflykter</i> för 2 klasser i seminarierna. Beräknat antal deltagare 50 elever. Kostnad per deltagare från seminarierna i Uppsala, Karlstad, Stockholm och Strängnäs 10 kronor, från övriga fyra seminarier 5 kronor		» 3,000:—
<i>Kostnad för inköp av ämnen</i> för tillverkning av skidor. 50 ämnen årligen per seminarium à 3 kronor		» 1,200:—
<i>Slöjdverktyg</i> , i den mån de ej redan finnas, en sats à 50 kronor per seminarium	» 400:—	

Elementarläroverken.

	Engångskostnad.	Årlig kostnad.
<i>Tilläggsarvode för lärare</i> , som undervisar i skid- löpning (gymnastiklärare eller annan) i de läro- verk, som ligga inom »snögränsen» (omkring 20 läroverk) à 100 kronor per lärare		kronor 2,000: —
<i>Bidrag till kostnad för utflykter</i> från 5:e klassen vid samma antal läroverk efter 100 kronor per läroverk		» 2,000: —

Folkskolor.

Ersättning till extra skidlärare i skolor, där ingen lärare är kompetent att undervisa i skidlöpning. Torde huvudsakligen behöva förekomma i skolor av G, H och I-typen, som inom »snögränsen» enligt statistiken finnas till ett antal av 1,340. Först i den mån man kan få undersökt, huru många av de nuvarande lärarna äro kompetenta som lärare i skidlöpning, torde man kunna bedöma behovet av extra lärare. Ersättning till sådan lärare torde kunna belöpa sig till mellan 30 och 50 kronor om året.

Förslagsvis torde för år 1915 böra beräknas ...
Utflykter i sista klasserna av folkskolan. Dessa torde huvudsakligen kunna förekomma i skolor av A, B och B²-typen och av dessa skolor i främsta rummet uti sådana, som äro belägna i städer, köpingar och municipalsambällen. Antalet dylika skolor inom »snögränsen» utgör 69, och med ett anslag av 150 kronor per skola skulle kostnaden utgöra omkring 10,000 kronor. Denna kostnad torde lämpligen drabba det till 35,000 kronor förhöjda anslaget till understödande av folkskolebarns ferie- och studieresor.

Modellskidor. Enligt statistiken finnas inom »snögränsen» 270 skolor av A, B och B²-typ, där frivillig slöjd äger rum. I övriga skolor av samma typ torde tillverkningen av skidor svårligen kunna organiseras. Kostnaden per modell (2 olika slag, 1 skida av varje slag) torde uppgå till omkring 3 kronor 50 öre

	Engångskostnad.	Årlig kostnad.
<i>Virke.</i> I den typ av skolor, där slöjd av skidor skulle äga rum, undervisas enligt statistiken omkring 34,000 barn, varav ungefär hälften kvinnliga. Av de 17,000 gossarna kan hälften eller 8,500 beräknas tillhöra de 2 högsta klasserna, vilka skola bedriva slöjd. Då slöjden endast är frivillig, kan högst hälften eller 4,250 beräknas komma att däri deltaga. Efter ett pris av 1 krona per ämne skulle kostnaden för denna anskaffning alltså uppgå till		kronor 4,250: —
<i>Verktyg för tillverkning av skidor.</i> Kostnaden för anskaffande av en sats verktyg per skola (270) efter ett pris av 50 kronor per sats skulle uppgå till 13,500 kronor. Men av samma skäl, som anfördes vid anskaffningen av virke, och med hänsyn till att åtskilliga verktyg, som äro upptagna i satsen, möjligen redan finnas torde kostnaden för år 1915 kunna beräknas till	kronor 4,000: —	
<i>Utdelning av gratis-skidor.</i> Denna utdelning skulle äga rum huvudsakligen till barn i de trakter, där slöjd vid skolorna icke äger rum och tillgång på lämpligt virke icke finnes. Kostnaden per par med bindningar torde kunna beräknas till omkring 6 kronor. En utdelning av 500 par per år skulle draga en kostnad av		» 3,000: —
<i>Instruktion.</i>		
Utarbetande av instruktion	» 300: —	
Tryckning i 10,000 exemplar av denna instruktion	» 1,500: —	
Denna instruktion skulle gratis utdelas till lärare och sedermera till självkostnadspris säljas till eleverna.		
<i>Organisation.</i>		
Arvode till skidinspektör		» 2,500: —
Därtill kommer ersättning för resor enligt tredje klassen i gällande resereglemente, som torde kunna belasta åttonde huvudtitelns rese- och trakta- mentspenningar.		
Arvode till två assistenter, vardera 500 kronor		» 1,000: —
Beträffande ersättning för assistenternas resor torde gälla detsamma som för skidinspektören.		
Arvode till expeditionsbiträde		» 1,200: —
Hyra av lokal med ljus, värme och telefon		» 500: —
Expenser		» 100: —
	Summa kronor 21,000: —	kronor 41,000: —

Vid utlåtandet voro fogade *dels* två kartor, utvisande snötäckets tjocklek i medeltal åren 1908—1913, *dels ock* sju tabellbilagor, samtliga avseende förhållandena den 1 oktober 1909 och utvisande antalet skolhus, lärare och barn vid folkskolor av olika typer inom landet.

Över de sakkunnigas förslag hava yttranden inforrats från chefen för generalstaben samt från läroverksöverstyrelsen och folkskolöverstyrelsen.

I skrivelse den 1 maj 1914 anförde chefen för generalstaben:

General-
stabschefen.

De sakkunniga, som i första hand framhålla skididrottens stora betydelse ur ren *uppfostningssynpunkt*, anse dessutom, att ett rationellt ordnande av frågan om den manliga ungdomens utbildning i skidlöpning »är av stor vikt för vårt försvar, i det att härigenom en betydelsefull del av den militära vinterutbildningen skulle i viss mån förberedas», och syftet med den föreslagna undervisningen i skidlöpning anges bland annat vara »att direkt stärka landets försvarskraft».

Då, i det efterföljande, företrädesvis de *militära* synpunkterna i fråga om föreliggande spörsmål göras till föremål för undersökning, innebär detta icke något underkännande av de värden, som i övrigt kunna avvinnas de föreslagna anordningarna.

Tydligt är ju, att liksom man med tillfredsställelse hälsar varje ny utväg att förbättra ungdomens *moraliska* uppfostran, måste även de åtgärder, som kunna bidra att höja dess *fysiska* uppfostran, något som en rationellt bedriven skidutbildning säkerligen förmår, på allt sätt främjas.

Ur militär synpunkt kan en *allmänt* spridd färdighet i skidlöpning bland landets manliga ungdom tillmätas betydelse i så måtto, att utbildningen i *militär* skidlöpning därigenom kan bli i viss mån förberedd.

Även under förutsättning att de vunna färdigheterna kunde underhållas, torde emellertid denna förberedelse icke hava någon betydelse ur träningssynpunkt eller vara av den art, att den för vinterutbildning erforderliga tiden kan förkortas.

Det största militära intresset knyter sig givetvis vid möjligheterna att anordna skidutbildning för största möjliga del av den manliga ungdomen inom de trakter av vårt land, där skididrotten ännu ej fått någon större spridning.

Enligt föreliggande utredning skulle emellertid dels på grund av klimatiska förhållanden, dels på grund av de olika folkskoletypernas organisation endast en mycket ringa del — omkring 10 % — av landets manliga ungdom kunna komma i åtnjutande av den ifrågasatta *direkta* undervisningen i skidlöpning.

Redan härav inses, att de höga förväntningar i fråga om dessa åtgärders militära värde, som bland annat framkommit i 1914 års statsverksproposition, sakna verkligt fog.

Då därtill kommer, att de föreslagna anordningarna företrädesvis äro avsedda att gälla Norrland (VI. arméfördelningsområdet) eller med andra ord just de delar av landet, inom vilka färdigheten i skidlöpning redan nu är ganska högt uppdriven, begränsas ytterligare den »stora betydelsen» av de ifrågasatta åtgärderna.

I detta samband må även framhållas, att en avsevärd *tid* kommer att förflyta, innan, efter ett genomförande av de föreslagna åtgärderna, dessa komma att göra sig gällande. Enbart utbildandet av erforderliga instruktörer tager åtskilliga år, och innan de först utbildade ynglingarna (klasserna) nå värnpliktsåldern, förflyter nära ett tiotal år.

Trots att sålunda ett understödjande från statens sida av skididrotten bland ungdomen icke på mycket lång tid kan få *någon* militär betydelse och trots de nödvändiga begränsningarna i fråga om räckvidden av en dylik anordning, vartill de klimatiska förhållandena föranleda, anser jag, att åtgärder i detta syfte hava sitt stora värde och sitt berättigande.

Därest åtgärder av detta slag komma att vidtagas, bör emellertid tillses, att sedan erforderliga erfarenheter vunnits, en allt större del av landets ungdom blir delaktig av den direkta utbildningen i skidlöpning.

Ur militär synpunkt torde det vara lämpligt, att undervisning i skidlöpning i första hand, så snart ske kan, ordnas inom *hela* V. arméfördelningsområdet — således även inom de delar av detta område (Uppsala län och Västmanlands län), som ligga något söder om den av de sakkunniga uppdragna »snögränsen».

I händelse av goda resultat och med stöd av vunna erfarenheter böra därefter liknande åtgärder vidtagas även inom större eller mindre delar av övriga arméfördelningar.

Beträffande *detaljerna* av de sakkunnigas förslag vill jag endast anföra följande:

I fråga om *skidmateriell* intager bindningen en viktig plats. Det synes därför lämpligt, att i samband med utdelande av skidmodeller även tillgodoses behovet av modeller på lämpliga bindningar, helst av sådan typ, att tillverkningen därav kan försiggå under slöjden i vederbörlig skola.

Ur militär synpunkt måste de åtgärder, som avse att *uppmuntra, befästa och utveckla* den i skolorna bibringade färdigheten i skidlöpning, vara av särskilt intresse. Utöver vad som i detta hänseende föreslagits må här framhållas betydelsen av att på allt sätt höja intresset för skididrotten inom de frivilliga skytteföreningarna. Bland annat kunde inom dessa ökat utrymme beredas åt fältskjutningar på skidor.

I avseende på möjligheten och lämpligheten att för här avsett syfte *tillhandahålla viss skidmateriell* från arméns förråd torde erforderliga upplysningar böra inhämtas genom arméförvaltningen.

Efter inhämtande av yttrande från sin sakkunnige för fysisk uppfostran har läroverksöverstyrelsen i skrivelse den 12 maj 1914 anfört:

Läroverks-
överstyrelsen.

I sitt den 25 februari 1909 till Kungl. Maj:ts ingivna förslag till undervisningsplan för gymnastik med tillämpningsövningar har överstyrelsen velat åtminstone alternativt åt de allmänna friluft- och idrottsövningarna tillförsäkra två veckotimmar på 45 minuter vardera eller en dubbeltime på 90 minuter i veckan under hela läsåret. Sagda övningar skulle alltefter lokala förhållanden och olika årstider omfatta förutom skidskoåkning, simning, rodd och allmän idrott även skidlöpning vid de läroverk, där snöförhållandena sådant medgiva. Denna sist nämnda idrottsgren skulle sålunda enligt sagda plan ingå såsom ett led i de till ungdomens fysiska uppfostran hörande tillämpningsövningar och torde, enligt överstyrelsens förmenande, icke lämpligen höras utbrytas ur detta sitt sammanhang.

För den händelse ovannämnda undervisningsplan skulle vinna nådig stadfästelse, skulle sålunda, sedan densamma börjat tillämpas, åt undervisning i skidlöpning kunna under någon del av läsåret anslås två av veckans undervisningstimmar. Genom denna anordning kunde undervisningen i skidlöpning påbörjas redan i läroverkets första klass och sedermera, med klass för klass stegrad fordran på uthållighet, behärskning och färdighet, bedrivs fullt rationellt genom hela läroverket. En sådan redan i klass 1 på-

börjad och sedermera gradvis fortskridande undervisning skulle, såsom överstyrelsen förmenar, giva ett resultat av mera bestående värde, än om, såsom i det remitterade yttrandet föreslås, undervisningen i skidlöpning skulle påbörjas först i klass 4 och omfatta endast klasserna 4 och 5. Därtill kommer, att genom inordnandet av undervisning i skidlöpning såsom ett led i ungdomens fysiska uppfostran den fara för ensidighet, som utövändet av endast en idrottsgren lätteligen kan medföra, bleve i väsentlig grad förminskad. Överstyrelsen får tillika erinra därom, att med den av överstyrelsen föreslagna anordningen för undervisning i gymnastik med tillämpningsövningar undervisning i skidlöpning skulle komma ett större antal lärjungar till godo samt att detta, beträffande samskolorna, skulle gälla även dessas kvinnliga ungdom.

Av det nu anförda torde framgå, att, enligt överstyrelsens förmenande, ifrågasvarande angelägenhet skulle få sin tillfredsställande lösning genom nådig fastställelse av överstyrelsens ovannämnda undervisningsplan samt att de i förevarande yttrande föreslagna åtgärder icke torde vara av beskaffenhet att på ett effektivt sätt lösa föreliggande fråga.

De i förevarande yttrande föreslagna åtgärder för anskaffning av skidmaterieell anser överstyrelsen böra utsträckas att omfatta även de under överstyrelsens inseende stående läroanstalter. I detta sammanhang tillåter sig överstyrelsen erinra därom, att tillverkning av skidor torde kunna äga rum vid sådana allmänna läroverk och kommunala mellanskolor, där undervisning i träslöjd redan blivit eller kommer att bli anordnad.

Beträffande frågan om utbildning av lärare i skidlöpning vid de under överstyrelsens inseende stående läroanstalter får överstyrelsen tillstyrka de i förevarande yttrande föreslagna åtgärder.

Vad åter beträffar förslaget rörande ersättning åt lärare, som undervisa i skidlöpning, finner överstyrelsen visserligen den föreslagna summan, 2,000 kronor, vara tillräcklig men anser, att av densamma böra utbetalas, icke, i enlighet med förslaget, 100 kronor åt varje sådan lärare utan olika stora arvoden, beräknade efter de normer, som hittills legat till grund för fördelningen av extra arvoden åt gymnastiklärare vid de allmänna läroverken, nämligen i förhållande till de i undervisningen deltagande avdelningarnas antal och storlek. Vidare torde det såsom kostnadsbidrag för utflykter föreslagna anslaget å 2,000 kronor ej behöva i detta sammanhang beviljas. Om sådana bidrag sedermera skulle visa sig vara behöfliga, kunde de anvisas från besparingarna å reservationsanslaget för de allmänna läroverken.

Vad slutligen angår de under rubriken föreslagna arvoden till skidinspektör, 2,500 kronor, två assistenter, 1,000 kronor, expeditionsbiträden, 1,200 kronor, hyra av lokal med ljus, värme och telefon, 500 kronor, samt expenser, 100 kronor, så torde den post, som avser anställande av en skidinspektör, och denna post minskad till 1,500 kronor, främst vara erforderlig. Nämnede inspektör, som torde böra vara gemensam för såväl läroverks- som folkskolöverstyrelsernas verksamhetsområde, torde för sin expedition, utan större kostnader för statsverket, kunna påräkna erforderligt biträde inom de båda överstyrelsernas kanslier; dock torde för sådant ändamål en ökning i anslagen till överstyrelsernas kanslier om sammanlagt 1,000 kronor vara erforderlig.

Folkskolöverstyrelsen, som ävenledes hört sin sakkunnige för fysisk uppfostran, har i skrivelse den 26 maj 1914 utvecklat sin uppfattning om förslaget sålunda:

Folkskol-
överstyrelsen.

Inledningsvis tillåter sig överstyrelsen framhålla, att överstyrelsen i sitt yttrande givetvis kommer att taga hänsyn blott till de delar av de sakkunnigas utlåtande, som beröra läroanstalter, vilka äro ställda under folkskolöverstyrelsens inseende.

Den fråga, berörda sakkunnigutlåtande avser, har först väckts genom en framställning i Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen den 14 januari 1914 angående statsverkets tillstånd och behov, varigenom Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att i avbidan på proposition angående anslag till understödjande av skididrotten bland ungdomen beräkna för ändamålet för år 1915 ett extra anslag av 50,000 kronor.

I det uttalande till statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden, vari föredragande departementschefen angiver skälen till nämnda framställning, meddelar han, att han efter samråd med statsrådet och chefen för lantförvarsdepartementet kommit till den övertygelsen, att man genom framställning till riksdagen borde söka utverka de medel, som kunde vara erforderliga för lämpliga och kraftiga åtgärder till skididrottens befrämjande bland ungdomen. Ur två synpunkter vore det nämligen av vikt, att ungdomen uppmuntrades till att redan under skoltiden börja öva sig i skidans bruk och att sedermera befästa och utveckla den vunna färdigheten. Dels måste en bland landets manliga ungdom allmänt spridd färdighet i skidlöpning tillmätas stor betydelse för försvarskraftens stärkande, dels vore övningen i skidlöpning av stor vikt för vår ungdoms uppfostran i allmänhet.

Rörande den förra av de nämnda synpunkterna har utav de sakkunniga allenast anförts, att en bland landets manliga ungdom allmänt spridd färdighet i skidlöpning vore av stor vikt för vårt försvar, i det att härigenom en betydelsefull del av den militära vinterutbildningen skulle i viss mån förberedas.

Givetvis ligger det utom området för överstyrelsens kompetens att uttala sig om den betydelse, det ur militär synpunkt kan hava, att färdighet i skidlöpning grundlägges hos landets manliga ungdom redan under skoltiden. Överstyrelsen vill emellertid med tanke särskilt på förhållandena i folkskolan i detta hänseende blott erinra därom, att, vilken vikt man än må tillmäta skolans medverkan för grundläggande av en sådan färdighet, det torde vara av icke mindre betydelse, att åtgärder vidtagas för färdighetens bibehållande och utvecklande hos ungdomen efter skoltidens slut. Ihågkommas bör nämligen, att folkskolans lärjungar i allmänhet hava avslutat sin skolkurs före fjorton års ålder och att givetvis en vid så unga år vunnen färdighet lätteligen förloras, därest nödig övning till dess underhållande och förkovrande saknas.

Vad beträffar den andra av de utav departementschefen auförda synpunkterna, nämligen skididrottens betydelse för ungdomens uppfostran i allmänhet, hava de sakkunniga framhållit, att skidlöpningen utan överdrift kunde sägas vara den av våra idrotter, som i sig inneslöte de största betingelserna att kunna medverka vid arbetet för vårt släktes fysiska fostran.

Överstyrelsen är för sin del livligt övertygad om betydelsen av att vår ungdoms fysiska vård och utbildning blir i tillräcklig grad tillgodosedd, och då skididrottens betydelse i detta hänseende blivit från sakkunnigt håll styrkt, synes det önskvärt, att densamma, så vitt ske kan, tillgodogöres för ungdomens kroppsliga utbildning. Enskildas bemödanden kunna tydligen i förevarande hänseende icke göra till fyllest. Med hänsyn till statens allt allmännare insedda och erkända skyldighet att främja det uppväxande släktets fostran och sunda utveckling, finner överstyrelsen därför, i likhet med de sakkunniga, önskvärt, att staten lämnar sitt stöd åt de åtgärder för den ifrågasvarande idrottsgrenens främjande, som kunna finnas lämpliga.

Klart är, att om man därvid skall kunna i någon vidare utsträckning nå de unga,

det blir nödvändigt att anlita skolans hjälp. Behovet av fysisk utbildning för det uppväxande släktet är ju ock starkt framträdande redan under skoltiden. Härtill kommer, att det för förvärvande av den färdighet, varom här är fråga, uppenbarligen är förmånligt, att grunden därtill kan läggas vid så tidig ålder som möjligt.

De sakkunniga hava nu framlagt förslag till de åtgärder, som enligt deras mening för närvarande kunna och böra vidtagas för skididrottens införande vid våra högre och lägre skolor.

Givetvis är det i frågans nuvarande läge, och då tillfälle saknas till mera omfattande undersökningar och överväganden, icke möjligt för överstyrelsen att verkställa någon mera ingående prövning av detaljerna i de förslag, som framlagts av de sakkunniga. I åtskilliga hänseenden saknas naturligtvis ock, innan närmare erfarenhet vunnits, hållpunkter för ett bedömande. För övrigt torde man, då det såsom här gäller ett skäligen nytt och oprövat område, varken kunna eller böra på förhand allt för mycket binda sig i fråga om enskildheterna av de åtgärder, som böra företagas.

Då det gäller åtgärder av den omfattning och räckvidd som i förevarande fall, möta emellertid synnerligen stora svårigheter. Ett allmänt införande av skidlöpning vid landets samtliga skolor omöjliggöres ju redan av klimatiska skäl, och även i skolornas organisation och arbetssätt ligga hinder, som icke lätteligen kunna övervinnas.

Överstyrelsen får i det följande tillfälle att ytterligare uttala sig om, i vilken utsträckning och under vilka former den anser undervisningen i skidlöpning kunna under förhandenvarande förhållanden förekomma inom folkskolan. Klart är, att de första förutsättningarna för att någon övning i skidlöpning över huvud skall kunna komma till stånd i skolorna måste vara, att dels skolornas lärjungar erhålla tillgång till skidor, dels ock lärare finnas med intresse för saken och förmåga att leda övningarna.

De sakkunniga hava såsom den första av de åtgärder, som böra vidtagas för främjande av skolungdomens utbildning i skidlöpning, ställt utbildningen av ledare. Överstyrelsens sakkunniga biträde för fysisk uppfostran, professor Sellén har ansett, att det anslag, som kan bliva beviljat för ändamålet, borde huvudsakligen användas till anskaffande av skidor åt de mindre bemedlade barnen. För ledningen av övningarna har han tänkt sig, att biträde skulle kunna erhållas från arméns truppförband.

Hur önskvärt det än är, att de för ett visst ändamål lämpliga krafter, som kunna vara tillgängliga, också tagas i bruk därför, synes det icke överstyrelsen möjligt att i den stora utsträckning, som skulle erfordras för tillgodoseende av behovet utav ledare för den ifrågavarande undervisningen i landsbygdens många skolor, påräkna krafter inom armén. Ej heller torde kunna förväntas, att det biträde från militärt håll, som möjligen kan lämnas, skulle stå till förfogande just vid den lämpliga tidpunkten. Det synes därför överstyrelsen klart, att därest över huvud någon instruktion och ledning i fråga om skidlöpningen skall kunna komma till stånd inom folkskolorna, den måste ombesörjas av dessas egen lärarpersonal. I likhet med de tillkallade sakkunniga anser därför överstyrelsen att, vad folkskolan angår, man åtminstone under nuvarande förhållanden måste tillmäta utbildningen av ledare för skidlöpningen en väsentlig betydelse.

De sakkunniga hava i detta hänseende föreslagit åtgärder för utbildning dels av nu vid folkskolorna anställd lärarpersonal, dels av dem, som i folkskoleseminarierna bereda sig att framdeles inträda i folkskolans tjänst. Det förra syftet skulle tillgodoses medelst anordnande, genom statens försorg och så långt möjligt utan särskild kostnad för deltagarna, av frivilliga skidledarkurser för i tjänst varande lärare. För det senare

syftets vinnande skulle vid de folkskoleseminarier, där förhållandena sådant medgiva, införas obligatorisk undervisning i skidlöpning och skidvård.

I stort sett anser sig överstyrelsen kunna biträda de förslag, som framlagts av de sakkunniga såväl beträffande frivilliga skidledarkurser för lärare vid folkskolor som i fråga om undervisning i skidlöpning och skidvård vid vissa folkskoleseminarier. Rörande några punkter vill överstyrelsen, under betoning av vad nyss anförts om omöjligheten att i frågans nuvarande läge komma till någon slutgiltig uppfattning, särskilt uttala sig och därvid i vissa fall föreslå modifikationer i de sakkunnigas plan.

Vad då först angår de föreslagna *frivilliga kurserna* för utbildning av skidledare hava de sakkunniga ansett, att under år 1915 fem sådana kurser, var och en med 50 deltagare, borde anordnas. En av kurserna skulle huvudsakligen vara avsedd för lärare vid allmänna läroverk, de övriga för folkskollärare. Ehuru såsom förut nämnts överstyrelsen anser, att kraftiga åtgärder böra vidtagas för utbildningen av ledare, synes det dock överstyrelsen icke sannolikt, att redan under första året 250 lärare skola finnas villiga att delta uti ifrågakurser. Enligt överstyrelsens mening kan alltså utan fara en av de föreslagna kurserna utelämnas vid kostnadsberäkningen, vilket tydligen medför minskning av åtskilliga utgiftsposter. Vidare torde det i de sakkunnigas kostnadsberäkning upptagna beloppet till skidmaterielens ersättande kunna för år 1915 helt och hållet utgå. De sakkunniga hava ifrågasatt, att kostnaderna för kursdeltagarnas resor skulle kunna minskas därigenom, att desamma i likhet med vad som gäller för deltagare i skyttetävlingar finge utgå efter samma taxa som för truppbiljett. Enligt vad överstyrelsen inhämtat, torde någon sådan prisnedsättning icke kunna medgivas, enär här ifrågakurserna kursdeltagare icke kunna förväntas resa samtidigt i större grupper, såsom deltagarna i skyttetävlingar vanligen göra. Ersättning för dagtraktamente och resekostnader till kursledarna hava de sakkunniga tänkt sig skola utgå från åttonde huvudtitelns förslagsanslag till rese- och traktamentspenningar. Då så icke är fallet med traktaments- och resekostnadsersättningen till ledarna för de med förevarande kurser i mycket jämförliga repetitionskurserna i gymnastik, torde ifrågakurserna ersättning böra utgå från det anslag, som kan beviljas till skidutbildningen, och alltså medtagas i kostnadsberäkningen, förslagsvis med ett belopp av 1,100 kronor.

Beträffande därefter skidlöpningsens införande vid *folkskoleseminarierna* föreslå de sakkunniga, att densamma skulle övas obligatoriskt vid samtliga seminarier i Norrland och Svealand, tillsammans alltså vid 8 seminarier. Överstyrelsen instämmer med de sakkunniga däruti, att skillnad icke bör göras mellan lärarseminarier och lärarinneseminarier. Men överstyrelsen ställer sig tveksam beträffande möjligheten att medtaga seminarier i Stockholm och Strängnäs. Å andra sidan synes tänkbart, att skidlöpning med fördel kunde införas vid seminariet i Växjö. Med hänsyn till det nu anförda vill överstyrelsen föreslå, att 7 seminarier medtagas i kostnadsberäkningen. En inskränkning i enlighet med detta förslag medför tydligen en minskning i vissa av de utav de sakkunniga beräknade kostnadsbeloppen. Två av de seminarier, som sålunda skulle ifrågakomma, nämligen de i Uppsala och Falun, hava vissa klasser dubbla och äro därför i avseende på behovet av skidmateriel vartdera att jämställas med två enkelseminarier. Med hänsyn härtill skulle ett något högre belopp erfordras till anskaffande av skidor än de sakkunniga beräknat. Då emellertid ej så få elever vid här ifrågakurserna seminarier säkerligen själva äga skidor och då dessutom seminarier nyligen erhållit anslag till idrottsmateriel, varigenom behovet torde till någon del hava tillgosedts, anser överstyrelsen, med tillämpande av en något lägre beräkningsgrund än de sakkunniga

använt — 50 par skidor för varje enkelseminarium — att ett belopp av 8,100 kronor bör vara tillfyllest för anskaffning av skidor.

Enligt förslaget skulle seminarieelevernas utbildning huvudsakligen förläggas till de undervisningstimmar för lek och idrott, som äro avsedda att upptagas å den nya timplanen för seminarierna. Då nämnda timmar ingå i den tjänstgöring, för vilken gymnastiklärarna åtnjuta arvode, torde den särskilda ersättningen för skidutbildningen icke behöva sättas högre än till 50 kronor årligen för varje seminarium.

De föreslagna understöden till eleverna för deltagande i skidutflykter torde kunna beräknas efter 5 kronor för varje deltagare vid alla de här ifrågasvarande seminarierna och ej böra såsom ifrågasatts utgå med högre belopp vid vissa seminarier. Dessutom torde det vara tillräckligt, om en årsklass årligen erhåller dylikt understöd. Ifrågasvarande anslagspost torde därför kunna sänkas till 1,125 kronor. Posten för anskaffande av skidämnen synes kunna rätt väsentligt reduceras, särskilt med hänsyn till att två av nämnda seminarier avse utbildning av lärarinnor och att vid dessa båda seminarier träslöjd således icke förekommer. Överstyrelsen anser ett belopp av 450 kronor vara för ändamålet tillräckligt.

Slutligen torde något särskilt anslag för anskaffande av slöjdverktyg ej behöva tagas i beräkning, då seminariernas nuvarande slöjdanslag torde medgiva den obetydliga komplettering av verktygsuppsättningarna, som kan bliva erforderlig.

Vad så angår den undervisning i skidlöpning, som skulle förekomma i *folkskolan*, hava de sakkunniga tänkt sig, att denna skulle i vissa skolor göras obligatorisk. Överstyrelsen vill därför först yttra sig om lämpligheten och möjligheten av att ifrågasvarande undervisning erhåller obligatorisk karaktär.

Det ligger i öppen dag, att man i allmänhet icke utan att särskilt starka skäl föreligga bör gripa till tvångsåtgärder för att genomföra ett önskemål av det slag, varom här är fråga. Det, som skall ske genom tvång, vinner ej så lätt samma intresse och uppskattning som det, vilket göres av fri vilja. Även en annan omständighet manar till försiktighet, då det gäller den nu ifrågasatta undervisningens obligatoriska införande i folkskolan. Man kan befara att här åter få höra den ofta upprepade anmärkningen, att man vill pålägga folkskolan ett nytt undervisningsämne. Visserligen är det ej i detta fall fråga om ett nytt ämne utan egentligen blott om en utvidgning av skolans redan nu bedrivna verksamhet för ungdomens fysiska utbildning, men inför de ständigt ökade krav på folkskolan, som från olika håll uppställas, och de olikartade nya uppgifter, man vill pålägga denna skola, synes det överstyrelsen nödvändigt, att varsamhet iakttages, då det gäller ännu en utvidgning av den obligatoriska undervisning, som åligger folkskolan.

Till de nu anförda, mera principiella betänkligheterna kommer den omständigheten, att den plan för obligatorisk undervisning i skidlöpning i folkskolan, som de sakkunniga framlagt, innebär, att ifrågasvarande obligatoriska undervisning i själva verket skulle få en mycket begränsad omfattning, varigenom densamma skulle erhålla en ställning helt avvikande från den, som i allmänhet kännetecknar obligatorisk undervisning i folkskolan. Obligatorisk undervisning i skidlöpning skulle nämligen enligt de sakkunnigas förslag införas i skolor, som äro belägna inom den del av landet, där enligt statistiken årligen brukar finnas ett snötäcke av 20 centimeters djup under minst 40 dagar. Detta område skulle omfatta nästan hela Norrland, Kopparbergs och större delen av Värmlands samt en mindre del av Örebro län, alltså i det hela taget de glesast befolkade delarna av landet. I folkskolorna inom detta område skulle under-

visning i skidlöpning vara obligatorisk endast för gossarna i de två högsta klasserna inom sådana skoltyper, där samma lärare ha en eller högst två klasser att undervisa. I övriga folkskolor inom området skulle undervisningen i skidlöpning icke vara obligatorisk utan beroende dels av lärotidens förläggning under året, dels av tillgång på för ändamålet utbildade lärare. Det må i detta sammanhang framhållas, att just de skoltyper, där undervisning i skidlöpning enligt de sakkunnigas förslag skulle vara obligatorisk, äro jämförelsevis fåtaligt representerade inom det område, där med hänsyn till snöförhållandena förutsättningar för sådan undervisning förefinnas. Därigenom att den obligatoriska undervisningen i skidlöpning blott skulle komma att gälla ett fåtal skolor, kunde den möjligen komma att kännas som en orättvis börda för dem, som finge sig densamma pålagd.

Också framgår av de statistiska uppgifter, som bifogats de sakkunnigas betänkande, att endast omkring 10.000 gossar i folkskolans två högsta klasser skulle erhålla obligatorisk undervisning i skidlöpning, under det att antalet gossar i de två nämnda klasserna i folkskolorna inom hela riket kunna uppskattas till omkring 110.000. Det må visserligen ihågkommas, att de angivna talen grunda sig på uppgifter för år 1909, men av dem torde dock kunna dragas den slutsatsen, att icke mer än omkring tiondelen av gossarna i folkskolans två högsta klasser skulle nås av den obligatoriska undervisningen.

Genom vad som nu blivit anfört har överstyrelsen icke velat giva något bestämt uttalande mot införandet av obligatorisk undervisning i skidlöpning i folkskolan utan endast velat påvisa vissa allmänna betänkligheter och olägenheter, som skulle kunna stå i samband härmed. Överstyrelsen anser emellertid, att en närmare prövning och ett avgörande av ifrågakvarande undervisnings ställning inom folkskolan icke kan ske, förrän nödig erfarenhet om möjligheterna för dess framgångsrika bedrivande vunnits genom i tillräcklig utsträckning och under tillräckligt lång tid på frivillighetens väg gjorda försök i olika folkskolor.

Även om man bortser från de betänkligheter och olägenheter, som först framhållits, synes det överstyrelsen på grund av rent praktiska svårigheter icke vara möjligt att redan under den närmaste framtiden giva undervisningen i skidlöpning obligatorisk karaktär inom en viss grupp av folkskolor. För att så skulle kunna ske måste utom lämpliga snöförhållanden även två andra förutsättningar vara för handen: lämpligen utbildade lärare måste finnas att påräkna, och barnen måste hava tillgång till skidor. Det ligger i öppen dag och framgår för övrigt av de sakkunnigas utredning, att dessa båda förutsättningar icke kunna skapas i ett slag utan endast vinnas så småningom.

Även med hänsyn till dessa omständigheter torde det icke vara tänkbart att kunna nu genast ens i den begränsade omfattning, de sakkunniga föreslagit, genomföra obligatorisk undervisning i skidlöpning inom folkskolan. Av vad överstyrelsen nu anfört torde framgå, att det anslag, som av staten kan komma att beviljas till främjande av skididrotten bland folkskolans lärjungar, enligt överstyrelsens åsikt bör åtminstone tills vidare avse att uppmuntra frivillig undervisning i nämnda idrott i de folkskolor, där förutsättningar för densamma förefinnas.

Enligt överstyrelsens mening föreligga starka skäl för den förmodan, att genom en sådan anordning det syfte, som genom anslaget skulle vinnas, kunde bliva mera allmänt tillgodosett inom landets olika delar än enligt de sakkunnigas förslag. Då dessa tänkt sig ifrågakvarande undervisning obligatorisk, hava de också med hänsyn till snöförhållandena varit nödsakade att tänka sig den lokaliserad till den del av

landet, där skididrotten redan nu är allmän och där de unga även utan skolans hjälp i stor utsträckning övas i densamma. Nu finns det emellertid uppenbarligen även söder om den linje, de sakkunniga tänkt sig som gräns, om än spridda och av jämförelsevis begränsad omfattning, högt belägna områden, där lämpligt snötäcke under tillräckligt antal dagar förefinnes, för att undervisning i skidlöping skulle kunna förekomma. Om anslaget därför icke bleve bundet till en viss del av riket utan finge utgå till skolor även i andra trakter av landet, där förutsättningar för ifrågavarande undervisnings bedrivande förefinnes, skulle säkerligen även på åtskilliga ställen i landets sydligare delar sådan undervisning komma till stånd. Därigenom skulle emellertid skididrotten kunna kraftigt främjas i trakter, där den måbända förut varit tämligen sällsynt. Från skolan skulle den där kunna sprida sig även till den vuxna ungdomen, och den ene lärarens initiativ skulle kunna egga andra lärare till efterföljd.

Om undervisningen i skidlöping sålunda får anordnas mera fritt allt efter förhandenvarande omständigheter, blir det ock något lättare att tillgodose ett par önskemål, som överstyrelsens sakkunnige för fysisk uppfostran i sitt yttrande framställt, nämligen att undervisningen bör kunna börja tidigare än med femte skolåret och att den bör omfatta även flickorna. Även överstyrelsen finner det önskligt, att undervisningen i skidlöping, där förhållandena sådant medgiva, får börja vid så tidig ålder som möjligt och att den får komma jämväl flickorna till del. Dock synes det överstyrelsen lämpligt, att, med hänsyn till det stora antalet barn i folkskolorna, det anslag, som kan för det ifrågavarande ändamålet beredas, måtte i överensstämmelse med de sakkunnigas förslag komma i första hand undervisningen för gossarna i de två högsta klasserna till godo.

Överstyrelsen vill nu övergå till att yttra något om de särskilda anslag, som enligt de sakkunnigas förslag skulle för ifrågavarande ändamål utgå till folkskolorna. Anslag skulle enligt förslaget utgå dels till själva undervisningen, dels till anskaffande av skidor.

Vad själva undervisningens anordning beträffar, hava de sakkunniga tänkt sig, att en kurs i skidlöping vid en skola skulle omfatta 25 övningar. Enligt vad överstyrelsen inhämtat skulle tiden för var och en av dessa övningar beräknas till omkring två timmar, sammanlagt alltså 50 timmar för samtliga övningar, vadan under vart och ett av de två sista skolåren omkring 25 timmar skulle komma att anslås åt skidlöpningsövningar. Då de sakkunniga räknat med att å de orter, där undervisning i skidlöping skulle införas, tillräckligt tjockt snötäcke borde förefinnas under minst 40 dagar, torde man med ledning av detta uttalande kunna antaga, att undervisningen kan beräknas utsträckt över en tid av ungefär 6 veckor årligen, då på varje vecka skulle komma omkring två skidlöpningsövningar. Det synes överstyrelsen icke möjligt att förlägga dessa övningar helt och hållet inom den fastställda obligatoriska dagliga undervisningstiden. Då undervisningen skulle vara frivillig och alltså förekomma endast i vissa skolor, torde det ej vara lämpligt att i dessa skolor allt för mycket minska undervisningstiden för de obligatoriska ämnena. Det förefaller för den skull överstyrelsen vara nödvändigt, att en del av undervisningen i skidlöping förläggas utanför den egentliga dagliga undervisningstiden.

På den korta tid, som stått till buds för yttrandets avgivande, har överstyrelsen emellertid icke kunnat verkställa utredning och utarbete mera i detalj gående förslag om huru ifrågavarande undervisning bör anordnas, för att utbildningen i skidlöping skall på bästa sätt tillgodoses, utan att andra berättigade intressen inom skolan därigenom åsidosättas. För att kunna få till stånd ett dylikt förslag måste överstyrelsen

vara i tillfälle att höra lokala skolmyndigheter och särskilt folkskolinspektörerna inom de distrikt, där undervisning i skidlöpning kan tänkas förekomma. För det bedömande av frågan, som nu erfordras, torde ej heller ett sådant detaljerat förslag vara nödvändigt.

Huru än en i detalj utarbetad plan för ifrågavarande undervisning kommer att se ut, torde dock så mycket vara klart, att en ganska väsentlig del av undervisningen i skidlöpning bör tänkas förlagd utanför den egentliga undervisningstiden. Detta förhållande måste öva inflytande, då det gäller att bedöma, i vad mån statsbidrag för själva undervisningen skall utgå till lärarna. De sakkunniga hava tänkt sig, att anslag i sådant hänseende skulle tillerkännas endast de lärare, som meddelade undervisning i skidlöpning i skolor, där de eljest icke hade någon anställning. Ersättningen åt sådana extra skidlärare beräknas av de sakkunniga till mellan 30 och 50 kronor. Om emellertid, såsom nyss nämnts, undervisningen i skidlöpning till väsentlig del måste förläggas utanför den egentliga dagliga undervisningstiden, synes det överstyrelsen vara tydligt, att även lärare, som i sin egen skola meddelar undervisning i skidlöpning, bör erhålla någon särskild ersättning och att till denna ersättning lämnas bidrag av statsmedel. Undervisningen i skidlöpning skulle då få samma ställning i nämnda hänseende som ett annat slags undervisning, vilken också är frivillig och förlagd utanför den egentliga undervisningstiden, nämligen slöjdundervisningen. En ersättning synes vara så mycket mer befogad, som undervisningen i skidlöpning utan tvivel kan komma att av läraren kräva offer icke blott av tid och arbete utan även av ekonomisk art. De närmare bestämmelserna för sådant statsbidrags utgående torde icke på frågans nuvarande standpunkt, innan närmare erfarenhet på området vunnits, kunna fastställas. Överstyrelsen finner det med hänsyn till den föreslagna undervisningstiden vara lämpligt att beräkna det understöd, som skulle utgå för skidavdelning, till 25 kronor. Och då saken skulle bliva allt för invecklad, om man tänkte sig olika principer för statens bidrag, om ledaren av övningarna vore en vid skolan anställd lärare eller han vore en extra skidlärare, torde det vara lämpligast att i båda dessa fall räkna med samma statsbidrag. Huru stor summa, som för närvarande bör avsättas för ändamålet, är givetvis omöjligt att bestämt avgöra. Med hänsyn till den jämförelsevis ringa tillgång på i skidlöpning utbildade lärare, man under den närmaste tiden har att räkna med, synes det överstyrelsen vara skäl att ej uppskatta det antal skolor, där under nästa år ordnad undervisning kan förekomma, till mera än 200. Med denna utgångspunkt skulle hela statsbidraget till ersättning åt lärare bliva 5,000 kronor.

De sakkunniga hava även uttalat sig för önskvärdheten av att lärjungarna under sitt sista år i skolan bereddes tillfälle till en längre utflykt, vilken skulle bekostas av statsmedel. Under förutsättning av bifall till ett av Kungl. Maj:t under åttonde huvudtiteln väckt förslag, att, i sammanhang med höjning från 30,000 till 35,000 kronor av det för närvarande för understödjande av dels folkskolebarns resor till landet under sommarferierna, dels ock folkskolebarns studieresor utgående förslagsanslaget, detta anslag måtte kunna användas jämväl till resor under annan årstid än sommaren, hava de sakkunniga tänkt sig, att medel för understödjande av de nämnda, i samband med undervisningen i skidlöpning stående utflykterna redan nu skulle finnas tillgängliga. Överstyrelsen vill beträffande det omnämnda anslaget erinra därom, att det samma endast avser att förskaffa folkskolans barn billigare resor å järnvägarna. Om emellertid den ovan angivna förändringen vidtages, att understöd från detta anslag kan utgå även till resor under vintern, torde intet hinder förefinnas för att i de fall, då de ovannämnda utflykterna äro förbundna med järnvägsresor, dessa resor skola

medelst understöd från ifrågavarande anslag kunna företagas till nedsatt pris. På något annat sätt torde icke från nämnda anslag understöd kunna vinnas för det åsyftade ändamålet. Det synes emellertid överstyrelsen icke heller lämpligt, att från det anslag, som kan utverkas för befrämjande av skididrotten bland folkskolans lärjungar, någon del skulle anslås för de ifrågavarande utflykterna. Anslaget måste alltid i förhållande till det stora antal barn, det här gäller, få en jämförelsevis blygsam omfattning, varför det ej bör fördelas på allför många olika ändamål.

Då det är fråga om att främja skididrottens utbredning bland barnen i folkskolan, måste, såsom ock av överstyrelsens sakkunnige i fråga om fysisk uppfostran särskilt blivit framhävt, en av de allra viktigaste åtgärderna vara att bereda de mindre bemidlade bland barnen tillfälle att utan nämnvärd kostnad förskaffa sig skidor. Denna synpunkt betonas även av de sakkunniga.

Som en lämplig utväg att på billigt sätt förskaffa barnen skidor, som de kunna använda vid skolans skidloppningsövningar, hava de sakkunniga förordat *tillverkning av skidor* i samband med skolornas slöjdundervisning. Denna utväg synes dock överstyrelsen icke vara synnerligen mycket att räkna med. De sakkunniga hava tänkt sig, att gossarna skulle under höstterminen näst sista läsåret vid slöjdundervisningen tillverka ett par skidor. Emellertid förhåller det sig så, att det ofta är först under nämnda termin, som gossarna börja att syssla med träslöjd i skolan. Det ligger i öppen dag, att de icke kunna redan under samma termin äga den färdighet i att hantera de olika verktygen, som erfordras för tillverkning av skidor. I varje fall lägga deras föga utvecklade kroppskrafter hinder i vägen. Med hänsyn till nämnda omständigheter torde kunna förutsättas, att gossarna i allmänhet icke förrän mot slutet av sista skolåret skulle kunna själva tillverka skidor. Härav följer, att de ej kunna tänkas i någon större utsträckning förfärdiga de skidor, de skulle använda under folkskoletiden. Om skiditillverkning alltså skulle ingå i slöjdundervisningen, finge den huvudsakligen betydelse på det sätt, att gossarna kunde från skolan medföra ett par skidor att användas efter skoltidens slut. Även i ett annat avseende synas de sakkunniga hava ställt för stora förhoppningar på skiditillverkningen i folkskolorna. Det torde nämligen icke kunna sättas i fråga, att man skulle på något sätt kunna införa obligatorisk tillverkning av skidor i de skolor inom »snögränsen», där slöjdundervisning förekommer. Staten har icke ansett sig böra utfärda bestämmelser om vilka särskilda föremål som skola förfärdigas vid slöjdundervisningen, och det torde därför näppeligen vara lämpligt att föreskriva förfärdigandet av skidor såsom obligatoriskt. Detta bör emellertid enligt överstyrelsens åsikt icke hindra, att i åtskilliga skolor skiditillverkning kan komma att på frivillighetens väg införas.

Genom vad som nu anförts om svårigheten att sätta skiditillverkning i samband med slöjdundervisningen torde vara ådagalagt, att man ej får räkna för mycket med denna faktor, då det gäller att anskaffa skidor för undervisning i skidloppning i folkskolan. Med hänsyn härtill torde ej heller för ifrågavarande ändamål så stor del av anslaget böra utgå, som de sakkunniga tänkt sig. Understöd skulle enligt deras förslag lämnas i form av dels modellskidor, dels virke och dels verktyg. Även överstyrelsen vill förorda utdelning av modellskidor och av virke. Med hänsyn till vad förut anförts samt dessutom till den omständigheten, att lärarna i allmänhet icke kunna tänkas redan nu vara hemma i skiditillverkning, synes det dock överstyrelsen icke vara lämpligt att för nämnda ändamål upptaga så stora belopp som av de sakkunniga beräknats, eller 1,000 kronor till modellskidor och 4,250 kronor till virke. Dessa belopp torde kunna sänkas till exempelvis 500 och 2,000 kronor. Den av de sakkun-

niga upptagna posten å 4,000 kronor till verktyg kan enligt överstyrelsens mening helt uteslutas. Det är skoldistriktet själva, som utan bidrag från staten anskaffa såväl lokaler som verktyg för slöjdundervisningen. Då åtskilliga av de verktyg, som behövas för skidtilverknigen, redan finnas att tillgå i de skolor, där slöjd förekommer, torde man kunna antaga, att skoldistriktet, som beslutar att införa skidtilverkning i skolan, även skall vara villigt att anskaffa de få verktyg, som för ändamålet ytterligare erfordras.

Om man icke kan bygga så mycket på barnens egen tilverkning av skidor, bör i stället enligt överstyrelsens mening så mycket större vikt läggas därpå, att skoldistriktet kunna erhålla skidor dels gratis, dels till nedsatt pris. Överstyrelsen finner det därför lämpligt, att, såsom de sakkunniga förordat, överenskommelse göres med vissa skidfabrikanter om ett bestämt pris å skidor, lämpliga att användas vid barnens skidloppningsövningar. Överstyrelsen biträder jämväl den meningen, att materiell för undervisningen i skidloppning upptages i den förteckning över undervisningsmateriell för folkskolorna, som skall av folkskolöverstyrelsen utgivras. Det torde även böra tagas i övervägande, huruvida icke nedsättning i priset kan åstadkommas under samma form som för en del annan undervisningsmateriell eller på det sätt, att en viss mellanavgift utgår av statsmedel. Med hänsyn till den stora vikten för undervisningen i skidloppning därav, att skolorna kunna erhålla skidor gratis eller till nedsatt pris, anser överstyrelsen, att för detta ändamål så stort belopp av anslaget som möjligt bör avsättas. De sakkunniga hava förslagsvis upptagit sammanlagt 12,250 kronor för skidanskaffning, därav 9,250 kronor för tilverkning och 3,000 kronor för utdelning av skidor. Då överstyrelsen beräknat endast 2,500 kronor som understöd åt skidtilverknigen i skolorna, torde lämpligen 10,000 kronor reserveras till gratisutdelning av skidor och till mellanavgifter för ävägbringande av nedsatt pris å skidor. Anslaget bör, enligt överstyrelsens mening, huvudsakligen avse att sätta skolorna i stånd att utlåna skidor till barn, som därav äro i behov.

Mot de sakkunnigas förslag i fråga om utarbetande och spridande av anvisningar om skidloppning och skidvård m. m. samt beträffande åtgärder, ägnade att uppmuntra, befästa och utveckla den i skolan vunna färdigheten, har överstyrelsen ingenting att erinra.

De sakkunniga hava till sist yttrat sig om de *administrativa krafter*, de ansett erforderliga för genomförandet av det program, de uppställt angående undervisningen i skidloppning i våra skolor. Deras förslag upptager en skidinspektör med ett arvode av 2,500 kronor, två assistenter åt denne med ett arvode av 500 kronor för vardera, och ett expeditjonsbiträde med ett arvode av 1,200 kronor. Dessutom beräknas 500 kronor för hyra av lokal med ljus, värme och telefon samt 100 kronor till expenser.

Det synes överstyrelsen vara omöjligt att på förhand med säkerhet beräkna de krafter, som kunna särskilt behövas för ifrågavarande undervisnings administration och vilka kostnader denna måste medföra. Såsom av det föregående framgår, har överstyrelsen på flera punkter tänkt sig inskränkningar i de sakkunnigas förslag och i det hela taget velat förorda, att undervisningen i skidloppning i folkskolorna anordnas på frivillighetens väg och till en början mera försöksvis. Med hänsyn härtill ävensom till vad överstyrelsens sakkunnige anført om möjligheten av hjälp från arméns sida för ifrågavarande undervisnings anordnande och övervakande, finner överstyrelsen det lämpligast att för närvarande begränsa kostnaderna för administrationen till det minsta möjliga. Överstyrelsen delar emellertid de sakkunnigas mening, att läroverksöverstyrelsen och folkskolöverstyrelsen böra för det ändamål, som är i fråga,

hava tillgång till sakkunnigt biträde. Undervisningen i skidlöpning torde i detta hänseende kunna anses få samma ställning som vissa andra områden av överstyrelsernas verksamhet, för vilkas tillgodoseende särskilda sakkunniga blivit fästa vid överstyrelserna. Så har folkskolöverstyrelsen gemensamt med läroverksöverstyrelsen anställt sakkunniga för t. ex. skolhygien, fysisk uppfostran och manlig slöjd. Dessa sakkunniga erhålla vardera från de båda överstyrelserna tillsammans ett årligt arvode av 1,500 kronor. Enligt folkskolöverstyrelsens mening bör det i fråga om undervisningen i skidlöpning lämpligen kunna ordnas på liknande sätt. Även arvodet för överstyrelsernas sakkunniga för undervisningen i skidlöpning torde böra utgå med samma belopp, som nyss blivit nämnt, eller 1,500 kronor. Man skulle kanske vilja invända, att undervisningen i skidlöpning kan tänkas förekomma endast under en mycket begränsad del av året och att den sakkunnige för denna undervisning icke skulle behöva offra så mycken tid och så mycket arbete på sitt uppdrag som de nyss nämnda, till överstyrelsens hjälp stående sakkunniga. I detta avseende må erinras om att ett omfattande arbete kräves även å de tider, då skidlöpning icke kan bedrivas, såsom för planläggning av kurser, för ordnande av utdelning av skidämnen och skidor m. m. Överstyrelsen är även övertygad därom, att, såsom av de sakkunniga frambållits, särskilda kostnader böra beräknas för biträde med inspektionerna, för expedition m. m. Överstyrelsen anser dock icke, att för de nämnda båda ändamålen särskilda personer med bestämda arvoden böra anställas, utan finner det lämpligare, att för de kostnader, som kunna väntas förekomma utöver arvodet till den vid överstyrelserna fästa sakkunnige, upptages ett gemensamt belopp för expenser, och vill överstyrelsen föreslå, att detta belopp beräknas till 1,000 kronor.

Utför man närmare kostnadsberäkningarna enligt de grunder, som i det föregående anförts, och sammanställer det hela, erhålles följande översikt av kostnaderna.

Kostnadsberäkning.

Frivilliga kurser.

	Engångs- kostnad. Kronor.	Årlig kostnad. Kronor.
Anskaffning av skidmateriell för 4 kurser	4,320	
Förvaring och vård, 100 kronor per kurs.....		400
Dagtraktamente för deltagarna i kurserna efter 4 kronor för deltagare		8,000
Resekostnad för deltagarna		2,000
Ersättning till ledare av kurserna		400
Biträdande ledare, 2 vid varje kurs		600
Ledarnas resor och dagtraktamenten efter 4:e klass i resereglementet		1,100
Expenser, undervisningsmateriell m. m.		200

Obligatoriska kurser vid seminarier.

Anskaffning av skidmateriell	8,100	
Arvoden till lärare		350
Instruktör för skidtilverknigen	500	
Kostnad för skidutflykter		1,125
Inköp av skidämnen		450

<i>Folkskolor.</i>	Engångs- kostnad. Kronor.	Årlig kostnad. Kronor.
Ersättning åt lärare		5,000
Modellskidor		500
Virke till skidor		2,000
Kostnader för utdelning av skidor och mellanavgifter för vinnande av nedsatt pris på skidor		10,000
 <i>Instruktion.</i>		
Utarbetande av instruktion	300	
Tryckning » »	1,500	
 <i>Administration.</i>		
Arvode till skidinspektör		1,500
Expenser m. m.		1,000
	Summa	14,720 34,625

Till de nu angivna kostnaderna skulle komma ett årsanslag av 2,000 kronor, som, enligt vad folkskolöverstyrelsen inhämtat, av läroverksöverstyrelsen förordats bära utgå till de allmänna läroverken. Totalsummorna skulle alltså bli 14,720 kronor till engångskostnader och 36,625 kronor i årliga kostnader eller tillsammans 51,345 kronor.

Överstyrelsen vill emellertid i likhet med de sakkunniga betona, att de angivna beräkningarna måste anses som i hög grad approximativa, varför de ej heller enligt överstyrelsens mening kunna få bli bindande vid en framtida disposition av ett eventuellt anslag.

En granskning av den ovan lämnade översikten torde giva vid handen, att endast en mindre del av anslaget skulle komma undervisningen i skolorna direkt till nytta. Överstyrelsen vill emellertid härutinnan framhålla, att första året ganska väsentliga engångsanslag tänkts skola utgå framför allt till skidanskaffning för de frivilliga kurserna och för folkskoleseminarierna, vilka anslag givetvis i framtiden ej skulle behöva återkomma. Därjämte bör märkas, att den jämförelsevis dryga årliga kostnaden för frivilliga kurser för lärare snart nog torde i väsentlig mån kunna minskas och inom en ej avlägsen framtid helt försvinna. Om därför anslaget även under kommande år får utgå med ett belopp på omkring 50,000 kronor, torde detsamma redan under år 1916 till större delen och därefter i än större utsträckning kunna komma att användas för att omedelbart främja skididrotten bland skolungdomen.

*Departement-
schefen.*

Bruket av skidan har gamla anor i vårt land, och i de nordligare delarna därav har den använts icke blott i idrottsligt syfte utan även såsom ett viktigt fortskaffningsmedel, desto viktigare ju färre vägarna och dess större avstånden varit. Om än vägnätet i Norrland och de avlägsnare delarna av Svealand under senare tider ansenligt förbättrats, är det ju, som bekant, mycket, som därvidlag ännu återstår att göra. Det är under sådana förhållanden naturligt, att under ett krig, som vintertid ut-

kämpas exempelvis i Norrland, skidan måste komma till användning i stor skala. Färdighet i skidans bruk förvärfvas emellertid icke i en handvändning utan bör vara inlärd och grundad redan i ungdomen. Generalstabschefen har ock i sitt yttrande i ämnet betonat, att en *allmänt* spridd färdighet i skidlöpning måste tillmätas betydelse i så måtto, att utbildningen i *militär* skidlöpning därigenom kan bliva i viss mån förberedd. Den reservation, som kan anses innesluten i detta omdöme, innebär, som naturligt är, att en vanlig individuell utbildning icke kan ersätta den utbildning, som kräves för militära ändamål, och den åsyftar därjämte säkerligen det förhållandet, att även om den individuella utbildningen är ganska allmänt spridd, måste dock i trupp komma att i ganska stor utsträckning ingå element, som icke förut förvärfvat någon som helst skidfärdighet. Så mycket torde emellertid få anses fastslaget, att det ur försvarssynpunkt är mycket önskvärt, att skididrotten bland vårt lands manliga befolkning har många och skickliga utövare.

Det är emellertid icke endast ur denna synpunkt, som syftet med det föreliggande förslaget synes förtjänt av framgång. De fysiska olägenheterna av det stillasittande och instängda liv, som icke minst studiearbetet pålägger det uppväxande släktet, motverkas bäst genom rörelse i friska luften. Sommartiden erbjuda sig många tillfällen härtill. Om vintern, då dagen är kort och kylan ofta skarp, äro möjligheterna till friluftsliv mera inskränkta. Endast *en* idrottsgren, skidsporten, torde då kunna komma i fråga såsom en verklig folkidrott, men dess bättre besitter densamma förutsättningarna härför kanske i rikare mått än någon annan idrott. Dess utövande är förbundet med mycket små kostnader, den stärker musklerna, härdar kropp och själ samt utvecklar i hög grad andlig seghet, rådighet och beslutsamhet. En idrott, som äger sådana egenskaper och som dessutom för vårt land är så naturlig, synes mig alldeles särskilt förtjänt av statsmakternas uppmuntran och stöd.

Det förslag, som av de sakkunniga framlagts, gör tydligen icke anspråk på att innebära en slutgiltig lösning. Det har emellertid utarbetats med ledning av de erfarenheter, som vunnits av två enskilda sammanslutningar i vårt land under mångårigt arbete för skididrottens främjande, och synes i huvudsak väl förtjänt att läggas till grund för ett statligt ingripande. Säkerligen skola de rön, som därunder kunna göras, i åtskilliga avseenden föranleda jämkningar och ändringar i vad som man för närvarande tänkt sig. Detta bör givetvis ej avhålla från att nu göra ett försök i anslutning till det föreliggande förslaget.

Såsom av det föregående inhämtas går förslaget i huvudsak därpå ut att dels under överinseende av de bägge skolöverstyrelserna utbilda lämpliga lärare och ledare i skidlöpning samt i skolorna, i den mån förhållandena sådant medgiva, införa ett allmänt utövande av skididrotten, dels ock genom tävlingar och andra anordningar befästa och utveckla den i skolan vunna färdigheten.

De åtgärder, som i sistberörda hänseende kunna anses behövliga, har man tänkt sig kunna genomföra med anlåtande av det belopp å 8,000 kronor, som för närvarande utgår av det extra anslaget till idrottens i landet understödjande å 100,000 kronor. För användningen av det sålunda tillgängliga beloppet skulle utfinnas former, som bättre än de nu gällande skulle anpassa sig efter det nya ändamål, anslaget skulle tjäna. Häremot har jag ingenting att invända, och lärers denna sak utan svårighet kunna ordnas genom samverkan med de ledande skididrottsorganisationerna i landet.

Utbildningen av lärare skulle enligt förslaget ske dels genom anordnande av årliga frivilliga kurser, därav 4 för folkskollärare och 1 huvudsakligen avsedd för elementarlärare, dels ock genom obligatorisk undervisning i skidans bruk vid vissa folkskoleseminarier, nämligen de i Stockholm, Uppsala, Strängnäs, Karlstad, Falun, Härnösand, Umeå och Luleå belägna. Skolbarnens undervisning i skidlöpning skulle äga rum vid ett 20-tal elementarläroverk, belägna inom trakter, där tillräckligt med snö kunde påräknas — på två de sakkunnigas utlåtande vidfogade kartor har angivits, var dylika förhållanden kunna anses vara tillfinnandes — samt vid folkskolor av vissa typer inom denna »snögräns». Undervisningen, som skulle förläggas inom skolschemats ram, har tänkts skola bliva obligatorisk i seminarierna och i de högre typerna av folkskolan. I undervisningen skulle såsom en avslutning ingå utflykter på skidor. För att underlätta anskaffandet av skidor skulle anordningar träffas, varigenom dylika kunde tillverkas i förberörda seminarier samt i de bättre utrustade folkskolor, där träslöjd bedrivs. Undervisningen i skid tillverkning skulle vid vissa läroanstalter vara obligatorisk. Slutligen skulle till fattiga barn i trakter, där slöjd icke ägde rum i skolorna och tillgång på lämpligt virke icke funnes, skidor utdelas gratis, enligt vad de sakkunniga tänkt sig 500 par om året.

För att så mycket som möjligt tjäna syftet med förslaget att stärka landets försvarskraft hava de sakkunniga ansett, att den kvinnliga ungdomen vid skolorna tillsvidare skulle lämnas utanför.

För organisationens genomförande skulle enligt deras förslag hos läroverksöverstyrelsen och folkskolöverstyrelsen anställas en skidinspektör med ett årligt arvode av 2,500 kronor, biträdd av 2 assistenter med arvode av

500 kronor var, varjämte till expeditionsbiträde, hyra av lokal med ljus, värme och telefon samt till expenser beräknats sammanlagt 1,800 kronor för år. Totalkostnaden belöper sig enligt förslaget till 62,000 kronor, därav 21,000 kronor engångsutgifter och 41,000 kronor årligen återkommande utgifter.

Läroverksöverstyrelsen har i anledning av de sakkunnigas förslag erinrat, att under förutsättning av nådigt bifall till ett av överstyrelsen uppgjort förslag till undervisningsplan för gymnastik med tillämpningsövningar undervisning och utbildning i skidloppning skulle vid de allmänna läroverken kunna äga rum alltifrån första klassen till den sista, och ej blott, såsom de sakkunniga antagit, i fjärde och femte klasserna. Vidare har överstyrelsen påpekat, att tillverkning av skidor kan försiggå vid sådana allmänna läroverk och kommunala mellanskolor, där undervisning i träslöjd redan blivit eller kommer att bli anordnad.

I fråga om kostnaderna, i vad desamma beröra de allmänna läroverken, har läroverksöverstyrelsen uttalat, dels att ersättningen till lärare, som undervisar i skidloppning, vilken ersättning sammanlagt beräknats till 2,000 kronor, bör utgå icke efter 100 kronor för lärare, såsom de sakkunniga föreslagit, utan efter de normer, som ligga till grund för fördelningen av extra arvoden åt gymnastiklärare vid de allmänna läroverken, dels ock att det för skidutflykter beräknade bidraget å 2,000 kronor icke skulle vara behövt, utan att kostnaderna i sådant avseende i mån av behov kunde läggas på reservationsanslaget till de allmänna läroverken. Bägge dessa uttalanden anser jag mig böra biträda.

Folkskolöverstyrelsen, som i det hela ställt sig synnerligen välvillig mot det framlagda förslaget, har emellertid förordat åtskilliga ändringar och jämkningar i detsamma.

Överstyrelsens förslag innebär i huvudsak, dels att antalet skidkurser för lärare skulle inskränkas till 4 i stället för föreslagna 5, dels att undervisning i skidloppning bör inskränkas till 7 seminarier, därvid möjligen de i Stockholm och Strängnäs böra uteslutas och tilläventyrs det i Växjö tillkomma, dels att åtminstone tills vidare undervisningen i skidloppning vid folkskolorna icke bör vara obligatorisk utan frivillig samt försiggå icke allenast vid skolor inom »snögränsen» utan även vid skolor i andra trakter av landet, där förutsättningar för ifrågavarande undervisning förefinnas, dels att undervisningen synes börja tidigare än under det femte skolåret och även komma flickorna till del, dock att undervisningen i första hand skulle komma gossarna i de två högsta klasserna till godo, dels att en del av undervisningen bör förläggas utanför den egentliga dagliga undervisningstiden, dels att förfärdigandet av skidor i folkskolorna icke

till någon del bör göras obligatoriskt, dels ock att, då skidtilverknigen inom skolorna på grund av förhållandena icke kan bedrivas förr än mot slutet av sista skolåret, det för gratisutdelning av skidor avsedda beloppet bör ökas från 3,000 kronor till 10,000 kronor, därvid emellertid överstyrelsen tänkt sig, att en del av denna summa skulle användas till mel-lanavgifter för avvägbringande av nedsatt pris å skidmateriell.

De skäl, överstyrelsen andragit till stöd för sina ändringsförslag, synas mig övertygande, och ansluter jag mig därtill.

Folkskolöverstyrelsen och även läroverksöverstyrelsen hava ansett de sakkunnigas förslag till administrationskostnader alltför rundligt tilltaget. Överstyrelserna förorda ett arvode av 1,500 kronor till en för bägge ämbetsverken gemensam skidinspektör samt att därjämte ett belopp av inalles 1,000 kronor för år ställes till de båda överstyrelsernas förfogande till täckande av de ökade expeditionskostnader med mera, som av förslagets genomförande kunna förväntas. Jag finner de sålunda vidtagna nedprutningarna väl motiverade.

De kostnadsberäkningar, som framlagts av folkskolöverstyrelsen, sluta på en summa av 51,345 kronor, däri inberäknat det belopp av 2,000 kronor, som enligt förslaget, sådant detsamma förordats av läroverksöverstyrelsen, skulle behövas för behov, som angå sagda överstyrelse. Givetvis är även den slutsumma, vartill folkskolöverstyrelsen kommit, att betrakta som approximativ. Den synes därför utan olägenhet kunna nedsättas till det belopp, som i statsverkspropositionen tagits i beräkning för ändamålet, eller 50,000 kronor.

I anledning av vad generalstabschefen anfört vill jag slutligen uttala, att åtgärder synas böra vidtagas för ett ökat samarbete mellan representeranter för den frivilliga skytterörelsen och skididrotten samt att utredning bör åstadkommas, i vad mån och på vad sätt från arméns förråd eller verkstäder ändamålsenlig skidmateriell skulle kunna för billigt pris tillhandahållas seminarier och skolor.

På grund av vad jag sålunda anfört hemställer jag, som i ärendet samrått med chefen för lantförsvarsdepartementet, att Kungl. Maj:t täcktes föreslå riksdagen

att för understödjande av skididrotten bland ungdomen på *extra stat* för år 1915 anvisa ett belopp av 50,000 kronor att användas på sätt och under villkor, Kungl. Maj:t kan finna gott föreskriva.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i nåder lämna bifall; och skulle till riksdagen avlåtas proposition i ämnet av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:
Gunnar Holmström.
